

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Kraków, dnia 3 lipca 2024 r.

Poz. 4474

UCHWAŁA NR V/21/2024 RADY GMINY LANCKORONA

z dnia 26 czerwca 2024 roku

w sprawie „Programu opieki nad zabytkami Gminy Lanckorona na lata 2023 – 2026”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.) oraz art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.) po uzyskaniu opinii Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Rada Gminy Lanckorona uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje Program opieki nad zabytkami Gminy Lanckorona na lata 2023-2026 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Lanckorona

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego.

Przewodnicząca Rady

Katarzyna Łukasiewicz

Załącznik do uchwały Nr V/21/2024
Rady Gminy Lanckorona
z dnia 26 czerwca 2024 r.

**PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY LANCKORONA
NA LATA 2023-2026**

Spis treści:

1. Wstęp.....	4
2. Rys historyczny- krótka charakterystyka Gminy Lanckorona.....	4
2.1. Położenie.....	5
2.2. Warunki przyrodnicze.....	5
2.3. Strefa krajobrazowa- strefa ochronna.....	6
2.4. Kultura.....	7
3. Cel opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.....	9
3.1. Działania strategiczne.....	10
3.2. Zadania Programu Opieki nad Zabytkami.....	12
3.3. Przedmiot ochrony.....	16
3.4 Program opieki nad zabytkami jako część strategii rozwoju społeczno- gospodarczego gminy Lanckorona oraz projektu Lanckorona- interpretacja lokalnego dziedzictwa kulturowego.....	21
4. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami.....	26
4.1.Obowiązki samorządu w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	27
4.2. Akty wykonawcze związane z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	29
5. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad zabytkami	31
5.1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013wraz z uzupełnieniem.	31
5.2. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata „Małopolska 2030”...32	
5.3. Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Małopolsce na lata 2022-2025..34	
6. Uwarunkowania wewnętrzne Ochrony i Opieki nad Zabytkami	35
6.1. Strategia rozwoju społeczno - gospodarczego Gminy Lanckorona w perspektywie roku 2020 +.....	35
6.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lanckorona.....	36
6.3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lanckorona.....	37
6.4. Gminny Program rewitalizacji na lata 2017-2026.....	40
7. Wdrożenie Programu Ochrony i Opieki nad zabytkami Gminy Lanckorona.	43
7.1. Źródła finansowania ochrony i opieki nad zabytkami.....	43

7.2. Ocena stanu zachowania zasobu	48
7.3. Monitoring- zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami	49
8. Wykaz Zabytków Gminy.....	52
8.1. Wykaz obiektów zabytkowych wpisanych do RejestruZabytków.....	52
8.2. Wykaz obiektów ujętych w ewidencji gminnej.....	
8.3. Spis stanowisk archeologicznych.....	57

1. Wstęp

Podstawowym założeniem Programu Opieki nad zabytkami dla gminy Lanckorona na lata 2023-2026 jest ukierunkowanie działań lokalnego samorządu na poprawę stanu zachowania i utrzymania dziedzictwa kulturowego. W ostatnich latach, dla realizacji tego założenia, coraz większy nacisk kładzie się na aktywizację lokalnych środowisk samorządowych. W ramach budowy nowoczesnego oblicza społeczeństwa, dostrzega się potrzebę pogłębiania świadomości społeczeństwa w oparciu o fundamenty miejscowych tradycji kulturowych. Lokalna tradycja jest szczególnie cennym dziedzictwem kulturowym, składa się ze splotu wydarzeń (kontekst dziejowy, historie poszczególnych ludzi, grup społecznych), zachowanych pamiątek (zabytki architektury i budownictwa, zabytki ruchome, zabytki archeologiczne). Miejscowa historia zaś, najczęściej dotycząca poszczególnych rodzin czy niewielkich grup społecznych, przenosi się na dzieje regionu. Opieka nad dziedzictwem kulturowym powinna zatem leżeć u podstaw budowania nowoczesnego społeczeństwa, świadomego swojej przeszłości, która w oczywisty sposób pomaga definiować tożsamość kulturową jako wartościowy składnik struktury współczesnej cywilizacji.

2. Rys historyczny Lanckorony – krótka charakterystyka Gminy

Udokumentowane początki Lanckorony sięgają drugiej połowy XII wieku. Jak podaje Jan Długosz na Górze Lanckorońskiej (550 m n.p.m.) król Kazimierz Wielki postawił przed 1336 rokiem murowany zamek do strzeżenia granicy ze Śląskiem i ochrony drogi do Krakowa, a nieco później już na zboczu Góry – kościół parafialny pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela. W 1359 roku Kazimierz Wielki pozwolił Janowi de Skrona osadzić na prawie magdeburskim wieś, która w niespełna dwa lata potem otrzymała prawa miejskie. Druga lokacja, również z rąk króla przyniosła miastu w 1366 roku liczne przywileje umożliwiające stały rozwój. Od 1410 roku było ono siedzibą starostwa niegrodowego pozostającego przez dalsze stulecia we władaniu wielu sławnych rodów. m.in. Lanckorońskich, Bekieszów, Czartoryskich, Myszkowskich, Wielkopolskich. Od 1590 roku do około 1670 roku Lanckorona jest we władaniu Zebrzydowskich. W trakcie najazdu szwedzkiego (1655 r.) bardzo ucierpiał zarówno zamek jak i same miasto. Największe straty poniosła jednak Lanckorona w latach 1768 – 1772 kiedy to była silnym punktem oparcia Konfederatów Barskich. Zamek, zdobyty

8 czerwca 1772 roku został obrócony w ruinę. Po I rozbiorze Polski (1772 r.) starostwo lanckorońskie znalazło się w zaborze austriackim. Wystawione w 1777 roku na publiczną licytację starostwo nabyła Franciszka z Krasieńskich. Cesarz Franciszek II 18 września 1797

roku potwierdził posiadane przez Lanckoronę przywileje, a także ustanawiając magistrat nadał miastu nowy herb: istniejącą dotąd złotą koronę na niebieskim tle uzupełniono wieńcem i napisem „Sigillum regiae civitatis Landskoroniensis”. Wszystko to nie powstrzymało jednak postępującego upadku miasta. Odbudowane po wielkim pożarze w 1868 roku według starego planu z zachowaniem niepowtarzalnego stromego rynku oraz odchodzących pod kątem prostym uliczek z drewnianymi domami, pozostając na uboczu ważnych szlaków popadło w zapomnienie. Utrata praw miejskich 13 lipca 1933 roku niewiele zmieniła w atmosferze Lanckorony, której zabytkowa architektura, cisza i świeże powietrze nadawały już wtedy, jak również nadają i dzisiaj, charakter wsi letniskowej.

2.1 Położenie gminy

Gmina Lanckorona położona jest na Pogórzu Karpackim w paśmie Pogórza Wielickiego. Administracyjnie wchodzi w skład powiatu wadowickiego w województwie małopolskim (w jego południowo-zachodniej części). W skład gminy wchodzi pięć sołectw: Lanckorona, Izdebnik, Jastrzębia, Podchybie i Skawinki. Lanckorona położona jest na wysokości 550 m n.p.m. na południowo -wschodnim stoku Góry Lanckorońskiej. Powierzchnia gminy wynosi 40,5 km² w tym Lanckorona zajmuje obszar 11,8 km², Izdebnik 16,1 km², Jastrzębia 3,9 km², Podchybie 1,3 km², Skawinki 7,4 km².

Gmina Lanckorona graniczy z pięcioma gminami: Kalwarią Zebrzydowską, Skawiną, Sułkowicami, Budzowem i Stryszowem. Najbliższe duże miasta to Kraków oddalony od Lanckorony o 38 km i Bielsko-Biała położone w odległości 65 km. Przez gminę przebiega droga krajowa nr 52 łącząca Kraków z Cieszynem. Lanckorona ma bezpośrednie połączenia obsługiwane przez prywatnych przewoźników z Krakowem i Wadowicami. Najbliższa stacja kolejowa znajduje się w Kalwarii Zebrzydowskiej, oddalonej od Lanckorony o 7 km.

2.2 Warunki przyrodnicze

Gmina Lanckorona położona jest w prowincji Karpat Zachodnich w mezoregionie Pogórza Wielickiego. Zajmuje ona obszar stanowiący pas przejściowy pomiędzy górami a kotlinami podgórskimi, który charakteryzują dość duże deniwelacje względne. Najniżej położony punkt gminy mieści się w Podchybiu (250 m n.p.m.), najwyżej – Lanckorońska Góra (550 m n.p.m.).

Teren gminy ukształtowany został podczas faz górotwórczych orogenezy alpejskiej. Pokryty jest zasadniczo utworami kredy, paleocenu, eocenu i oligocenu, w tym głównie marglami,

łupkami, wapieniami, piaskowcami i piaskami. Spotyka się także porfir. Specyficzną formę osadów stanowią tzw. piaskowce grodzieńskie zalegające w pasie Wadowice – Myślenice. Jedyną pozostałością czwartorzędu są mady w dolinach akumulacyjnych rzek Cedron, Jastrząbka i Skawinka.

Pod względem warunków klimatycznych gmina Lanckorona zalicza się do regionu śląsko-krakowskiego. W regionie tym przeważają dni z pogodą umiarkowaną ciepłą, z dużym zachmurzeniem i wysokimi opadami.

Gleby gminy Lanckorona to przede wszystkim gleby brunatne (kwaśne, wytworzone z lessów, wyługowane oraz deluwialne), pseudobielice na podłożu lessowym i pseudobielice wietrzeniowe oraz mady i gleby glejowe deluwialne. Pod względem przydatności rolniczej przeważają gleby dobre i średnie (III i IV klasa bonitacji gleb).

2.3. Strefa krajobrazowa- strefy ochronne

Atutem gminy jest obecność obszarów ujętych w ścisłą strefę ochrony krajobrazu, które wyróżniają się walorami widokowymi, krajobrazowymi i estetycznymi. W Lanckoronie strefa ochrony, obok zabudowań centrum obejmuje Górę Zamkową oraz trzy kotliny związane z ciekami wodnymi. Obszar ten ma charakter naturalnego i komponowanego parku krajobrazowego o bezcennych wartościach i walorach przyrodniczych i widokowych. Unikalna architektura Lanckorony oraz obiekty zabytkowe na terenie pozostałych miejscowości wchodzących w skład gminy są niewątpliwymi walorami turystycznymi Gminy. Wszystkie godne zwiedzania obiekty położone na terenie gminy można obejrzeć poruszając się po znakowanych szlakach turystycznych, które przebiegają przez gminę, a mianowicie:

- szlak żółty – biegnący z Chełma Wschodniego przez Skawinki, Lanckoronę, Jastrzębie do Myślenic;
- szlak niebieski – łączący poprzez Lanckoronę, Kalwarię Zebrzydowską z Jordanowem.

Lanckorona należy do atrakcyjnych turystycznie miejscowości z uwagi zarówno na swą bogatą historię, walory przyrodnicze i krajobrazowe, jak i zabytki kultury materialnej, w tym m.in. jeden z najpiękniejszych zespołów budownictwa drewnianego Lanckoroński rynek i przyległe doń uliczki. Znajdujące się tu drewniane budynki, kryte gontem wzniesione

zostały w większości w drugiej połowie XIX w. Z tych też powodów Lanckorona została objęta opieką konserwatorską. Dzięki przeprowadzonym badaniom terenowym, kartograficznym i archiwalnym, oraz w oparciu o analizy wartości kulturowych poszczególnych obiektów i zespołów zabudowy konserwator zabytków zdecydował o wyznaczeniu w Lanckoronie stref ochrony konserwatorskiej.

Wprowadzono następujące strefy chronione miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Lanckorona:

- ścisła strefa ochrony konserwatorskiej
- pośrednia strefa ochrony konserwatorskiej
- granica zabytku kultury wpisanego na listę światowego dziedzictwa
- strefa buforowa zabytku kultury wpisanego na listę światowego dziedzictwa
- granica Zespołu Przyrodniczo- Krajobrazowego „Lanckorona”
- obszar chronionego krajobrazu Podgórze Wielickiego obejmujący obszar gminy
- strefa ochrony stanowisk archeologicznych.

2.4. Kultura.

Największą wartość zabytkową stanowi dobrze zachowany układ urbanistyczny w Lanckoronie, który wykształcił się już w XIV wieku, ruiny zamku z XIII w. oraz kościół parafialny z XIV w. i neogotycka kaplica św. Krzyża z drugiej połowy XIX w., wpisane do rejestru zabytków w 1937 roku. W Izdebniku warto zobaczyć kościół pod wezwaniem św. Małgorzaty, Starą Poczta, w której zatrzymywały się dylżansy, zespół parkowo-dworski, Prewentorium, obecnie Dom Pomocy Społecznej. W Skawinkach znajduje się cenny zabytek architektury sakralnej – kościół drewniany z XVI w. pod wezwaniem św. Joachima. W Jastrzębi można zobaczyć Pałacyk (obecnie szkoła). Podchybie jest najmniejszym sołectwem, w którym znajdował się zespół dworsko- parkowy obecnie pozostał tylko park .

Życie kulturalne gminy koncentruje się w przeważającej części w samej Lanckoronie. Zlokalizowane są tutaj: muzeum, ośrodek kultury, biblioteka. Izba Muzealna im. prof. Antoniego Krajewskiego istnieje od 1957 roku, a powstała dzięki staraniom Towarzystwa Przyjaciół Lanckorony. Towarzystwo to od chwili powołania prowadzi działalność

zmierzającą do ochrony istniejących zabytków i dziedzictwa kulturowego, a także promuje Lanckoronę. W Izbie Muzealnej mieszczącej się w jednym z zabytkowych domów w Rynku, prezentowana jest stała wystawa, przybliżająca historię miasta.

Na terenie gminy działa także Gminny Ośrodek Kultury, który oferuje w ciągu roku cykliczne imprezy. Wśród nich wymienić można:

- wystawę plastyczną „Spotkania Lanckorońskie”,
- wystawę artystyczną „Bliska Sercu Lanckorona”
- wieczory poezji, oraz
- plenery malarskie „Lanckorońska Jesień”
- „Jarmark Świętojański „
- „Romantyczna Lanckorona”
- „Warsztaty gitarowe”
- „ Anioł w miasteczku”

W gminie istnieje także Gminna Biblioteka Publiczna w Lanckoronie wraz z filiami w Izdebniku, Skawinkach i Jastrzębi. Księgozbiór biblioteki liczy ponad 26 tysięcy woluminów.

3. Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

Program Opieki nad zabytkami Gminy Lanckorona na lata 2023-2026 został opracowany celem realizacji zapisów Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa wprowadza obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami zarówno na szczeblu wojewódzkim powiatowym oraz gminnym. Na podstawie art. 87.1. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami. Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Programy te są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

Główne cele Programu, określone w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, to:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania województwa;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej w planach rozwoju gmin;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań promocyjnych i zwiększających atrakcyjność zespołów zabytkowych, obiektów i krajobrazu kulturowego dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych;
- wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami i przyczyniających się do racjonalnego wykorzystania środków finansowych na ratowanie i konserwację obiektów o szczególnych wartościach zabytkowych;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;

- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;
- wspieranie aktywności lokalnej w działaniach mających na celu poszanowanie materialnego dziedzictwa oraz zachowanie własnej odrębności i tożsamości;
- przygotowanie właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do absorpcji programowych funduszy Wspólnoty Europejskiej

Zgodnie z art. 87 ust. 1 cytowanej ustawy Rada Gminy Lanckorona przyjmie Uchwała Rady Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026. Przy jego opracowywaniu uwzględniono zadania wynikające dla Gminy z ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami, jak i fakt, że Gmina jest właścicielem zabytków. Program jest dokumentem kierunkowym w zakresie podejmowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego w regionie. Stanowi podwaliny do współpracy z właścicielami zabytków i wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Jako główny cel programu opieki nad zabytkami Gminy Lanckorona na lata 2023-2026 wskazuje się tworzenie mechanizmów na rzecz ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego Gminy Lanckorona. Program opieki nad zabytkami ma na trwałe wprowadzić problematykę związaną z zabytkami w obszar zainteresowania i troski władz gminy. Przejawem tego zainteresowania będzie podejmowanie różnorodnych działań angażujących różne podmioty, przy możliwie szerokim i integralnym postrzeganiu przedmiotu ochrony, nie wyłączając kontekstu krajobrazowego, przyrodniczego i dziedzictwa niematerialnego. Myślą przewodnią opracowania Programu jest uznanie potrzeby zachowania zasobów regionalnego dziedzictwa kulturowego jako ważnego czynnika wpływającego na kształtowanie się tożsamości regionalnej i promocji turystycznej. Program określi stan, do którego należy dążyć w zakresie opieki nad zabytkami, wskazuje konieczne do wykonania zadania i sugeruje sposoby ich realizacji poprzez określenie podstawowych założeń organizacyjnych, finansowych, edukacyjnych i promocyjnych.

3.1.Działania strategiczne.

- tworzenie koalicji (partnerstwa) i inicjowanie współdziałania z innymi strukturami państwowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi i indywidualnymi

właścicielami obiektów zabytkowych w celu zwiększenie skuteczności ochrony i opieki nad zabytkami,

- tworzenie warunków dla zagospodarowania obiektów zabytkowych na cele użytkowe, z poszanowaniem autentycznej substancji i formy zabytku,
- wspieranie inicjatyw sprzyjających pozyskiwaniu środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- działanie prawne, organizacyjne i informacyjne na rzecz budowy systemu ochrony krajobrazu kulturowego – objęcie trwałą ochroną obszarów cennych pod względem przyrodniczym, krajobrazowym i kulturowym
- ochrona dziedzictwa kulturowego na *obszarach gminnych* – inicjowanie działań w celu aktywnej ochrony wybranych obiektów dokumentujących tradycyjną zabudowę mieszkalną i gospodarczą (architektura industrialna, architektura drewniana), ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

Priorytety

1. Budowanie i upowszechnianie poczucia wartości dziedzictwa materialnego i niematerialnego w celu skutecznej ochrony zabytków i tradycji regionu;
2. Ochrona kapliczek przydrożnych i zabytkowych nagrobków na cmentarzach, jako dokumentów historii i tradycji regionu;
3. Ochrona krajobrazu kulturowego, jako wartości przyrodniczo – kulturowej, decydującej o jakości życia mieszkańców i ciągłości tradycji miejsca.

3.2. Zadania programu opieki nad zabytkami

Zadania	Podmioty odpowiedzialne	Finansowanie	Termin realizacji
Aktualizacja ewidencji zabytków	Gmina, Wojewódzki Konserwator Zabytków, właściciele	Środki własne podmiotów współdziałających	Na bieżąco
Opracowanie Programu Opieki nad zabytkami	Gmina	Gmina	2022
Uzupełnienie kart adresowych zabytków na terenie Gminy	Gmina, Wojewódzki Konserwator Zabytków	Gmina	Na bieżąco
Utworzenie bazy informacyjnej pozwalającej na gromadzenie i aktualizowanie banku informacji o zasobach dziedzictwa kulturowego, szlakach turystycznych Gminy	Gmina, Wojewódzki Konserwator Zabytków, szkoły	Środki własne podmiotów współdziałających	Na bieżąco
Opracowywanie fotograficzne rejestru zabytków	Gmina	Gmina	Na bieżąco
Rozpoznanie i prowadzenie stałego monitoringu stanu zachowania, sposobu użytkowania zespołów i obiektów zabytkowych na terenie gmin - wpisanych do rejestru zabytków i ujętych w gminnej ewidencji zabytków	Komenda Policji, Komenda Straży Pożarnej, Gmina, właściciele	Środki własne w ramach działalności urzędów i instytucji	Na bieżąco

Promocja zabytków i historii miejscowości za pośrednictwem strony internetowej Gminy	Gmina, Instytucje kultury, szkoły	Środki własne w ramach działalności urzędów i instytucji	Na bieżąco
Wspieranie akcji edukacyjnych i promocyjnych w zakresie definiowania zasobu, specyfiki regionalnej i wartości dziedzictwa kulturowego, znaczenia autentyczności zabytków i ochrony krajobrazu kulturowego, na terenie Gminy	Gmina, muzea, instytucje kultury, szkoły	Środki własne w ramach działalności urzędów i instytucji	Na bieżąco
Dofinansowanie szkolnych konkursów wiedzy o dziedzictwie kulturowym i zasobach przyrodniczych Gminy	Gmina, muzea, instytucje kultury, szkoły	Środki własne w ramach działalności urzędów i instytucji	2023-2026
Wspieranie i promocja działań służących ochronie zabytków np. związanych z renowacją nagrobków	Gmina	Środki własne	Na bieżąco
Gromadzenie aktualnych informacji o możliwościach pozyskiwania środków pozabudżetowych do finansowania prac konserwatorskich	Gmina	-----	Na bieżąco
Wspieranie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami obsługą ruchu turystycznego	Gmina, urząd pracy	Środki własne w ramach działalności urzędów i instytucji	2023-2026

Ustanawianie społecznych opiekunów zabytków	Gmina, Wojewódzki konserwator zabytków	-----	2023-2026
Objęcie patronatem i kultywowanie regionalnych tradycji	Gmina, stowarzyszenia		2023-2026
Popieranie inicjatyw służących dokumentowaniu (fotografie, rysunki, opisy, zbieranie informacji historycznych i legend) kapliczek, nagrobków na cmentarzach parafialnych a także krajobrazów kulturowych – współdziałanie z jednostkami badawczymi i grupami miłośników oraz młodzieżą szkolną – inicjowanie konkursów, nagradzanie aktywnych szkół i organizacji społecznych	Gmina, szkoły, stowarzyszenia, instytucje kulturalne, jednostki badawcze, grupy miłośników	Środki własne w ramach działalności urzędów i instytucji	Na bieżąco
Współorganizacja imprez folklorystycznych	Gmina, stowarzyszenia	Środki własne w ramach działalności urzędów i instytucji	2023-2026
Umieszczanie na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru znaków informujących o tym, że dany zabytek podlega ochronie- odnowa istniejących tabliczek	Gmina, wojewódzki konserwator zabytków	Środki własne w ramach działalności urzędów i instytucji	Na bieżąco
Wyznaczanie nowych szlaków rekreacyjno- turystycznych o oparciu o zabytkowe założenia architektoniczne, urbanistyczne	Gmina, PTTK i inne organizacje turystyczne	Środki własne w ramach działalności urzędów i instytucji	Na bieżąco
Konsekwentne uwzględnianie	Gmina	Środki własne	Na bieżąco

potrzeb ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego w dokumentach planistycznych Gminy			
Ograniczanie presji inwestycyjnej w sąsiedztwie chronionych obiektów i zespołów zabytkowych oraz ograniczenie rozpraszania zabudowy w związku z ochroną krajobrazu, w imię zasad ochrony i zrównoważonego rozwoju	Gmina	Środki własne	W okresie zmiany Miejscowego Planu zagospodarowania Przestrzennego
Podjęcie działań w celu uregulowania obecności reklam w obszarach i obiektach o znaczeniu historycznym i zabytkowym, zgodnie z duchem Ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z dnia 10 czerwca 2015 r., poz. 774).	Gmina	Środki własne	2023-2026
Podjęcie interwencji zgodnie z regulacjami prawnymi, przez zawiadomienie organów ochrony zabytków, w przypadku udokumentowania zagrożenia, lub niszczenia obiektu zabytkowego, lub natrafienia na przedmioty o charakterze archeologicznym	Gmina	Środki własne	Na bieżąco
Zachowaniu historycznej struktury przestrzennej i kompozycji urbanistycznej obszaru „śródmiejskiego” Lanckorony w powiązaniu z zespołem zamkowym	Gmina , Wojewódzki konserwator zabytków	Środki własne w ramach działalności urzędów i instytucji	Na bieżąco

Pozyskanie i zaangażowanie środków na rozwój informacji o dziedzictwie kulturowym Gminy w portalach internetowych promujących walory i zasoby kulturowe oraz krajobrazowe Gminy, a także szlaki kulturowe, które przez Gminę przechodzą	Gmina	-----	2023-2026
Zabezpieczenie środków finansowych na ochronę i utrzymanie obiektów zabytkowych stanowiących własność gminy	Gmina	-----	2023-2026

3.3. Przedmiot ochrony.

Artykuł 3 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami definiuje zabytek jako nieruchomość lub rzecz ruchomą ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadana wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Aktualna ustawa o ochronie i opiece nad zabytkami postanawia, że ochronie i opiece, bez względu na stan zachowania podlegają :

1. zabytki nieruchome będące w szczególności:
 - a. krajobrazami kulturowymi,
 - b. układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c. dziełami architektury i budownictwa,
 - d. dziełami budownictwa obronnego,

e. obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,

f. cmentarzami,

g. parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,

h. miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

2. zabytki ruchome będące, w szczególności:

a. dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,

b. kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,

c. numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,

d. wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych

i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,

e. materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539, z późn. zm.)

f. instrumentami muzycznymi,

g. wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,

h. przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

3. zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

a. pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,

b. cmentarzyskami,

c. kurhanami,

d. relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej. oraz w art. 6.2. ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Ustawodawca wyróżnia następujące formy ochrony zabytków:

1. Wpis do rejestru zabytków,
2. Uznanie za pomnik historii,
3. Utworzenie parku kulturowego,
4. Ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Wpis do rejestru zabytków

Rejestr zabytków prowadzi Wojewódzki Konserwator Zabytków odpowiedni dla każdego województwa. Podstawa wpisu do rejestru zabytków jest decyzja administracyjna wydana przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela zabytku oraz użytkownika wieczystego gruntu na którym znajduje się ten zabytek. Wojewódzki konserwator zabytków ma prawo wszczęcia postępowania z urzędu w sprawie wpisania zabytku nieruchomego do rejestru zabytków. O prawnym statusie zabytku decyduje decyzja o wpisie obiektu nieruchomego bądź ruchomego do rejestru zabytków. Do rejestru można wpisać także otoczenie oraz nazwę geograficzną, historyczną i tradycyjną zabytku. Dla sprawowania skutecznej ochrony zabytków nieruchomych, szczególnie wpisanych do rejestru, wojewódzki konserwator zabytków ma w związku z tym możliwość podejmowania działań ochronnych także w stosunku do terenów położonych wokół zabytków. Niewłaściwe zagospodarowanie otoczenia zabytku ma negatywny wpływ na jego ekspozycję i przyczynia się do obniżenia jego wartości. Wpis do rejestru otoczenia zabytku pozwoli wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków mieć wpływ na prowadzenie wokół zabytku działalności inwestycyjnej, gdyż przed podjęciem na tym terenie robot budowlanych inwestor będzie musiał uzyskać pozwolenie na ich prowadzenie stosownie do art. ust. 1 pkt 2 ustawy. Wojewódzki konserwator zabytków może wpisać do rejestru historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny. Wpis taki nie wyklucza wydania decyzji o wpisie do rejestru położonych na tym obszarze zabytków nieruchomych. Po raz pierwszy dzięki ustawie z 2003 r. możliwym jest prawidłowe pod względem prawnym wpisanie do rejestru układu urbanistycznego czy ruralistycznego. Art. 94 ustawy mówi, że w postępowaniach administracyjnych dotyczących

układów urbanistycznych i ruralistycznych, historycznych zespołów budowlanych oraz terenów, na których znajduje się znaczna ilość zabytków archeologicznych, strony tych postępowań mogą być zawiadamiane o decyzjach i innych czynnościach ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub wojewódzkich konserwatorów zabytków przez obwieszczenie lub w inny zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości sposób publicznego ogłoszenia.

Pomnik historii

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia, może uznać za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury, określając jego granice. W treści prezydenckiego rozporządzenia wyszczególnione są cechy danego zabytku świadczące o jego najwyższej wartości. Pomniki historii ustanawiane są od 1994 r. Na listę najcenniejszych obiektów wpisują się obiekty o szczególnych wartościach materialnych i niematerialnych oraz znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego dla naszego kraju. Do elitarnego grona pomników historii mogą dołączyć obiekty architektoniczne, krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne lub ruralistyczne, zabytki techniki, obiekty budownictwa obronnego, parki i ogrody, cmentarze, miejsca pamięci najważniejszych wydarzeń lub postaci historycznych o także stanowiska archeologiczne. Gmina Lanckorona posiada na swoim terenie takowy pomnik pod nazwą „Manierystyczny park kulturowy Kalwaria Zebrzydowska” nadany przez Prezydenta RP Zarządzeniem z dnia 30 października 2000 r. (MP nr 98 z 2000r., poz.1062). W granicach Gminy znajdują się ruiny zamku wraz z otoczeniem.

Park kulturowy

Utworzenie parku kulturowego zależy od rady gminy. Rada gminy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi, charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy. Na obszarze parku kulturowego mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia, dotyczące w szczególności prowadzenia robot budowlanych oraz działalności handlowej, usługowej, przemysłowej i rolniczej, zmiany sposobu użytkowania zabytków nieruchomych, składowania bądź magazynowania odpadów oraz umieszczania tablic, napisów i ogłoszeń reklamowych. Obecna Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami po raz pierwszy formułuje zasady tworzenia parku kulturowego.

Ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego

Kwestie dotyczące ochrony zabytków w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym regulują art. 18, 19, 20 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Art.18 ust.1 wprowadza obowiązek uwzględniania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Art. 18 ust.2 mówi, że w koncepcji , strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust.1, w szczególności

- uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu
- ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opieki nad zabytkami.

Art.19 ust.1 wymienia przykładowe zabytki, których ochrona musi być bezwarunkowo uwzględniona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego:

- zabytki nieruchome wpisane do rejestru i ich otoczenie,
- inne zabytki nieruchome, znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków
- parki kulturowe

W Art. 19 ust. 3 czytamy, że w studium i planie, o których mowa w ust.1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20 nakłada obowiązek uzgodnienia projektów i zmian planów zagospodarowania przestrzennego z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

3.4. Program opieki nad zabytkami jako część strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Lanckorona oraz projektu Lanckorona – interpretacja lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Program opieki nad zabytkami został sporządzony w korelacji z wszystkimi - obecnie obowiązującymi - dokumentami programowymi Samorządu Gminy. Jest częścią strategii rozwoju społeczno -gospodarczego Gminy w perspektywie roku 2020 oraz projektu *Lanckorona - interpretacja lokalnego dziedzictwa kulturowego*, który składa się z czterech, prowadzonych równolegle działań.

1. Badania archeologiczne otoczenia zamku starościńskiego na Górze Zamkowej.
2. *Archiwum Lanckorońskie* - zainicjowany w 2008 roku program tworzenia archiwum społeczności lanckorońskiej poprzez wywiady, filmy, zdjęcia, zbieranie archiwaliów, wystawy, spotkania międzypokoleniowe i inne formy. Zapis pamięci i doświadczeń najstarszych pokoleń mieszkańców, realizowany przez najmłodsze pokolenie mieszkańców gminy. Utworzono specjalny portal i cybernetyczne archiwum (www.archiwumlanckoronskie.pl), w którym zebrane materiały są przechowywane i udostępniane. Jednym z celów programu jest umacnianie tożsamości kulturowej, wzmacnianie dialogu społecznego - budowanie lub odnawianie więzi międzypokoleniowych.
3. *Pracownia Muz* (lanckorońskie kalendarium kulturalne) - całoroczny zestaw projektów artystycznych i edukacyjnych, upowszechniających (eksponujących) dziedzictwo kulturowe (koncerty, wystawy, spotkania) oraz odkrywanie zasobów lokalnej historii, folkloru i tradycji, m.in. poprzez warsztaty artystyczne. Program realizowany m.in. przez instytucje gminy: Gminny Ośrodek Kultury i szkoły oraz organizacje pozarządowe.
4. *Program ochrony dziedzictwa Gminy Lanckorony* - opracowanie diagnostyczne i programowe, zrealizowane w konsultacji ze społecznością lokalną. Dalej określane jako program lanckoroński. Konsultacje społeczne były przeprowadzone podczas spotkań z mieszkańcami wszystkich sołectw i wsi gminy. Program spotkań zawierał moduł informacyjny i konsultacyjny:

Do zasobów dziedzictwa kulturowego wliczamy zarówno dobra kultury jak i natury - zasoby materialne i niematerialne, krajobraz kulturowy (organizacja przestrzenna, estetyka, funkcje) i przyrodniczy (organizacja, estetyka, działania sozologiczne) - a także wszelkie dobra symboliczne, intelektualne, artystyczne, religijne, etniczne, stanowiące o tożsamości kulturowej społeczności na historycznie wyodrębnionym terytorium. Dziedzictwo to nie

tylko dorobek historyczny i źródło tożsamości kulturowej ale także twórczy, fermentujący składnik kultury współczesnej.

Program ochrony opieki nad zabytkami Gminy Lanckorona wynika z wartości materialnej i symbolicznej tych zasobów, z ich roli w kształtowaniu tożsamości społeczności współczesnej, z potrzeb związanych z wypełnianiem powinności wobec własnej historii, kultury i wobec prawa: lokalnego i powszechnego. Ochrona zabytków spoczywa na administracji państwa, na samorządzie terytorialnym, na właścicielach lub zarządcach zasobów oraz na wszystkich uczestnikach procesów społecznych, edukacyjnych, artystycznych, naukowych czy gospodarczych.

W odniesieniu do wyboru metod opieki nad zabytkami można generalnie przyjąć dwie, współlistotne i symultaniczne drogi postępowania:

działania zachowawcze - zasoby materialne

1. Zachowanie zasobów materialnych w formule - *in situ*, w miejscu ich wytworzenia i/lub oryginalnej lokalizacji w możliwie oryginalnym kształcie. Na przykład: zachowanie historycznych układów przestrzennych, obiektów architektury mieszkalnej i usługowej, krajobrazu kulturowego: rustykalnego w sołectwach Gminy i małomiasteczkowego w Lanckoronie, w tym: dzieł tradycyjnej architektury drewnianej, estetyki przestrzeni publicznej i prywatnej (ogrodów, ogrodzeń, budynków, itp.). Taka formuła została w pewnej mierze zastosowana w programie „Ekomuzeum Lanckorona” (2001 r.), zrealizowanym przez Gminę w ramach międzynarodowego projektu tworzenia sieci ekomuzeów we wsiach i miasteczkach Europy Środkowej, związanych z trasą szlaku bursztynowego. Idea programowa „ekomuzeum” jest zbliżona do formuły *in situ* - zachowania zasobów kulturowych (materialnych i niematerialnych) w kształcie oryginalnym, z odpowiednią ekspozycją i wpisaniem w teksty kultury współczesnej. Częścią programu „ekomuzeum” są imprezy obrzędowe, eksponowanie zasobów w formule - tak jak jest, bez modernizacji programowych - charakterystycznej obyczajowości dni codziennych i świątecznych. W wyniku tego programu wyznakowano ścieżkę przyrodniczo - kulturową w granicach Gminy oraz założono Stowarzyszenie na Bursztynowym Szlaku. Obecnie - „Ekomuzeum Lanckorona” jest częścią oferty edukacyjnej i turystycznej Gminy.

działania rewitalizacyjne - estetyzacja przestrzeni publicznej - zasoby materialne

2. W ramach tych działań następuje rekonstrukcja całkowita i/lub częściowa obiektu czy przestrzeni kulturowej - publicznej i/lub prywatnej - przeprowadzona zgodnie z pragmatyką konserwatorską i lokalnym prawem zagospodarowania przestrzennego. W odniesieniu do zasobów nie objętych ustawodawstwem o ochronie zabytków ważna jest pragmatyka postępowania zapisana w planie przestrzennego zagospodarowania i w strategii rozwoju społeczno - gospodarczego Gminy.

przykład

Przykładem takich działań jest rewitalizacja Gminy Lanckorona 2017-2026 rekonstrukcje niektórych domów drewnianych, z wykorzystaniem właściwych materiałów i pierwotnej estetyki (z nieodzowną modernizacją wnętrza i funkcji), tworzenie współczesnych znaków kulturowych na zasobach dziedzicznych - na przykład nadawanie cech indywidualnych studniom publicznym i podobne działania w innych sołectwach Gminy.

działania zachowawcze - dziedzictwo kultury niematerialnej

3. W zakresie tych działań mieści się najogólniej rzecz biorąc ochrona tożsamości kulturowej - różnych form kultury lokalnej, w tym: obyczajowości, nazewnictwa, języka (jeżeli posiada szczególne słownictwo, wyrażenia, składnię, itd.) - a także szczególnego kodu wartości, wzorców kulturowych akceptowanych przez wspólnotę lokalną - jeżeli takie w toku procesów dziejowych zostały wytworzone. W tej grupie mieszczą się wszelkie działania edukacyjne, adresowane do różnych pokoleń (edukacja wielopokoleniowa, ustawiczna) w zakresie upowszechniania wartości kulturowych, kształtowanie właściwych postaw wobec dziedzictwa, upowszechnianie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju społecznego i gospodarczego, a wreszcie wszelkie formy warsztatowe, służące zachowaniu i rozwinięciu kultury rzemieślniczej a także kultury artystycznej.

przykład

Przykładem takich działań na terenie Gminy są m. in: program: *Archiwum Lanckorońskie*, wieloletnie prace Towarzystwa Przyjaciół Lanckorony, różne projekty edukacyjne realizowane przez szkoły (podstawowe i gimnazjum) i organizacje pozarządowe.

W opracowaniu *Tezy do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami*, autorstwa członków Rady Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury sformułowano kilka zasad konserwatorskich, które powinny być wskaźnikiem dla każdego użytkownika lub właściciela zasobów zabytkowych na terenie Gminy Lanckorony:

- *primum non nocere* i poszanowanie oryginalnej substancji zabytku, jego wartości materialnych i niematerialnych;
- minimalna, niezbędna ingerencja - usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco;
- czytelność i odróżnialność ingerencji;
- odwracalność metod i materiałów;
- wykonywanie wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

1. Program powinien służyć koordynacji polityk w dziedzinie ochrony i rozwijania zasobów dziedzictwa kulturowego, realizowanych przez społeczność Gminy Lanckorona, poprzez swoje instytucje publiczne, stowarzyszenia, podmioty gospodarcze oraz aktywności liderów społecznych. Polityki te w większości koordynuje Wójt Gminy w partnerstwie społecznym, zwłaszcza z Lokalną Grupą Działania *Gościniec 4 żywiołów* i innymi organizacjami pozarządowymi oraz niektórymi przedsiębiorcami, wykorzystującymi zasoby kulturowe w programie swoich usług i/lub produktów.

przykład

Modelowym przykładem takiej przedsiębiorczości jest adaptacja XIX - wiecznych domów drewnianych (ul. Świętokrzyska) do funkcji artystycznej kawiarni (cafe „Arka”) + niewielka galeria ceramiki artystycznej + warsztat ceramiczny + projekty wykorzystujące dziedzictwo kulturowe.

2. Program określa stan optymalny stan oczekiwany, do którego będzie dążyć społeczność Gminy Lanckorona w zakresie opieki i umiejętnego wykorzystania dziedzictwa kulturowego, wzmocnienia i rozwinięcia tożsamości kulturowej, rozwoju kapitału społecznego i ekonomii lokalnej.

3. Program wskazuje konieczne do wykonania zadania i niektóre koncepcje ich realizacji, poprzez określenie podstawowych założeń programowych i organizacyjnych.

4. Program - w toku realizacji - może wymagać odpowiednich aktualizacji, stosownie do zmian w otoczeniu prawnym, społecznym, czy gospodarczym.

5. Zadania i proponowane rozwiązania wskazane w programie odpowiadają ustawowym regulacjom ochrony zabytków w Polsce oraz, w merytorycznym zakresie, programom planistycznym: krajowym, regionalnym i lokalnym.

Rozwinięta świadomość i poczucie tożsamości kulturowej są cechami niezbędnymi każdemu do realizacji tzw. celów życiowych - osobistych i zawodowych (które często bywają tożsame), zwłaszcza na konkurencyjnym rynku pracy doby współczesnej. Równocześnie - rozwinięta świadomość i tożsamość kulturowa w wymiarze osobowym współtworzy wartości grupowe, to co nazywamy kapitałem społecznym, a co ma znaczenie fundamentalne dla kreowania rozwoju.

Tożsamość kulturowa - przy tym umiejętność zachowania i zrównoważonego zagospodarowania dziedzictwa - jest też przejawem jakości zasobów ludzkich, zdolności do wykorzystania szans, odzwierciedla kapitał intelektualny i kreatywny społeczności.

Przykładem twórczego wykorzystania dziedzictwa kulturowego, tożsamości kulturowej i kapitału społecznego był proces zapoczątkowany w Lanckoronie na początku XX w. - rozwój usług turystycznych (letniskowych), który z czasem osiągnął skalę lokalnego przemysłu. Proces ten został - w znacznej mierze - zainicjowany przez osoby spoza zasiedziałej wspólnoty, czerpiącej główne dochody z pracy rolniczej i wytwórczości rzemieślniczej. Obecnie ten proces jest zahamowany - lokalny przemysł turystyczny ma znacznie mniejszy rynek niż w latach 30 czy w latach 60 i 70 XX w. i nie stanowi dominującego sektora ekonomii Lanckorony i innych wsi Gminy. Lanckorona z miejscowości letniskowej, przeobraża się - zwłaszcza po roku 1989 - w miasteczko osadnicze, zwłaszcza dla społeczności krakowskiej, a w aspekcie turystycznym - w atrakcję w drodze, odwiedzaną w przejeździe, najczęściej na kilka godzin.

Od lat 90 XX w. nowym elementem lokalnej gospodarki - bezpośrednio związanym z zasobami dziedzictwa kulturowego - stały się usługi z sektora przemysłu kultury, rozwinięte przez instytucje publiczne, organizacje pozarządowe i przedsiębiorców: galerie artystyczne, stylowe kawiarnie oraz zestaw imprez w kalendarium kulturalnym *Pracowni Muz* (festiwale, jarmarki, warsztaty artystyczne).

4. Uwarunkowania Prawne ochrony i opieki nad zabytkami.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. w rozdziale I Rzeczpospolita zawiera Art. 5, który stanowi, iż: *Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości inienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.* W ślad za ustawą zasadniczą, kwestie poszanowania dziedzictwa kulturowego są traktowane z należąną uwagą co znajduje odzwierciedlenie w Ustawie o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 w art. 7, ust.1, pkt 9 określa, iż do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w szczególności, w zakresie: *kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.*

Szczegółowy ład prawny w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określa ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Są tam zapisane obowiązki samorządu gminnego w zakresie dbałości o dziedzictwo obowiązki właściciela zabytku oraz działania, które należy podejmować w celu kształtowania polityki ochrony zabytków w skali kraju i regionu. Jednym z takich działań jest opracowanie i systematyczne aktualizowanie gminnego programu opieki nad zabytkami.

Program opieki nad zabytkami, to dokument strategiczny gminy, który nie stanowi prawa miejscowego, lecz służy kształtowaniu polityki w danym sektorze odpowiedzialności samorządu oraz zapewnia komplementarność działań w wymiarze gminy i regionu.

W 2019 r. Rada Ministrów, w ramach realizacji zadań ustawowych, przyjęła krajowy program ochrony zabytków. W 2022 r. został również przyjęty Wojewódzki program opieki nad zabytkami województwa małopolskiego. Dokument wyraża z kolei politykę samorządu wojewódzkiego oraz określa regionalne priorytety w ochronie dziedzictwa kulturowego. Pod pojęciem „dziedzictwo kulturowe” rozumiemy zasób obiektów nieruchomych i ruchomych wraz ze związanymi z nim wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi i obyczajowymi, uznawany za godny ochrony prawnej, sprawowanej w interesie społeczeństwa. To zasób, który wymaga przekazania następnym pokoleniom z uwagi na swe wartości historyczne, patriotyczne, religijne, naukowe i artystyczne, mające znaczenie dla tożsamości i ciągłości rozwoju społecznego i kulturalnego, dowodzenia prawd i upamiętniania wydarzeń historycznych, kultywowania poczucia piękna i wspólnoty cywilizacyjnej. W ramach tak szeroko pojmowanego dziedzictwa kulturowego szczególną rolę odgrywają obiekty zabytkowe, jako materialne świadectwa przeszłości. Ich ochrona, jest

jednym z zasadniczych sposobów dbałości o dziedzictwo i troski o przekazania spuścizny wieków kolejnym pokoleniom.

4.1. Obowiązki samorządów w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

- ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Zadania stojące przed organami administracji publicznej, w tym zarządami powiatów i gmin, precyzuje art. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, który stwierdza, że: „Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej, działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.”

Art. 5 ww ustawy precyzuje termin opieki nad zabytkami. „Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robot budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.”

Zadaniami własnymi organów i jednostek samorządu terytorialnego, wg ustawy, są m.in.:

□ Art. 22 ust. 4 wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

□ Art. 32 ust. 2, a ust. 1 mówi: Kto, w trakcie prowadzenia robot budowlanych lub ziemnych, odkrył przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, jest obowiązany: 1. wstrzymać wszelkie roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot; 2. zabezpieczyć, przy użyciu dostępnych środków ten przedmiot i miejsce jego odkrycia; 3. niezwłocznie zawiadomić o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Ust. 2 wójt (burmistrz, prezydent miasta) jest obowiązany niezwłocznie, nie dłużej niż w terminie 3 dni, przekazać wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków przyjęte zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1 pkt 3.

□ Art. 33 ust. 2, a ust. 1 mówi: Kto przypadkowo znalazł przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem archeologicznym, jest obowiązany, przy użyciu dostępnych środków, zabezpieczyć ten przedmiot i oznakować miejsce jego znalezienia oraz niezwłocznie zawiadomić o znalezieniu tego przedmiotu właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Ust. 2 wójt (burmistrz, prezydent miasta) jest obowiązany niezwłocznie, nie dłużej niż w terminie 3 dni, przekazać wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków przyjęte zawiadomienie, o który mowa w ust. 1.

□ Art. 50 ust. 3 i 4 pkt 2. ust. 3 W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia lub uszkodzenia, starosta, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia. Przepisy o gospodarce nieruchomościami stosuje się odpowiednio. Ust. 4 pkt 2: Jeżeli nie jest możliwe usunięcie zagrożenia, o którym mowa w ust. 1 lub 3: zabytek nieruchomy może być na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków wywłaszczony przez starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy właściwej ze względu na miejsce położenia tego zabytku, w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

□ Art. 87 ust. 1 Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

□ Art. 96 ust. 2 mówi: Wojewoda, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może powierzyć, w drodze porozumienia, prowadzenie niektórych spraw z zakresu swojej właściwości, w tym wydawanie decyzji administracyjnych, gminom i powiatom, a także związkom gmin i powiatów, położonym na terenie województwa.

4.2. Akty wykonawcze związane z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

1. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz.U. Nr 30, poz.259),
2. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz.U. Nr 71, poz.650),
3. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki „ Za opiekę nad zabytkami” (Dz.U. Nr 124, poz.1304 ze zm.),
4. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granice niezgodnie z prawem (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 56),
5. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz.U. nr 212, poz. 2153),
6. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2425).
7. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie udzielenia dotacji na badania archeologiczne (Dz. U. poz. 110).
8. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 kwietnia 2004 r. w sprawie organizacji wojewódzkich urzędów ochrony zabytków (Dz. U. Nr 75, poz. 706),
9. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 10 maja 2004 r. w sprawie rzeczoznawców Ministra Kultury w zakresie opieki nad zabytkami(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1901),
10. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 lipca 2019 r. w sprawie wzorów dokumentów oceny wskazującej czas powstania zabytku, wyceny zabytku oraz potwierdzenia wwozu zabytku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. poz. 1470),

11. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 27 kwietnia 2004r. w sprawie Polskiego Komitetu Doradczego (Dz. U. Nr 102, poz.1066)

5. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad zabytkami – spójność z innymi dokumentami strategicznymi.

Gminny program opieki nad zabytkami powinien funkcjonować w powiązaniu z dokumentami programowymi ogólnopolskimi, wojewódzkimi i powiatowymi.

5.1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 wraz z uzupełnieniem.

Narodowa Strategia Kultury na lata 2003-2013 przyjęta została przez Radę Ministrów 21 września 2000 i funkcjonuje wraz z Uzupełnieniem Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2014-2020

Celem strategii jest wypełnienie zadań, jakie spoczywają na Ministrze Kultury – współdziałającego spójnie z innymi partnerami w realizacji celów i zadań kulturowych w Polsce, a także z innymi podmiotami. Po raz pierwszy zrealizowany został wymóg tak istotnej współpracy w sferze kultury – i to w stosunkowo długim okresie, bo z perspektywą 2004 - 2013 r., czyli z uwzględnieniem następnego okresu programowania w Unii Europejskiej. W Strategii zawarto m.in. Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” na lata 2004–2013. Program przewiduje m.in. realizację następujących zadań:

- 1 Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe; Działania realizowane w ramach niniejszego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym
2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego

W Uzupełnieniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, opracowanej przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2005 r., zamieszczono Program operacyjny „Dziedzictwo kulturowe” Celem programu jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym kompleksowa poprawa stanu zabytków oraz rozwój kolekcji muzealnych. Program dotyczy również placówek emigracyjnych oraz

zabytków polskich i z Polską związanych, znajdujących się poza granicami kraju .Celami częściowymi programu są:

- a) poprawa stanu zachowania zabytków;
- b) zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym także dziedzictwa archeologicznego);
- c) kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele inne niż kulturalne;
- d) zwiększenie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych;
- e) poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji;
- f) zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktu zbrojnego.

5.2. Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” jest aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011–2020 (SRWM 2011–2020). Dokument ten reprezentuje czwartą generację strategii opracowywanych przez samorząd regionalny. Ewolucja strategii rozwoju województwa małopolskiego ilustruje wzrastające znaczenie, a co za tym idzie także odpowiedzialność samorządowych władz regionalnych za rozwój Małopolski. Pierwsza generacja strategii stanowiła przejaw przejmowania przez nowo powstały samorząd wojewódzki odpowiedzialności za rozwój społeczno-gospodarczy regionu. Interwencja publiczna opisana w strategii drugiej generacji koncentrowała się na określeniu ścieżki modernizacji gospodarczej regionu oraz na sposobach wykorzystania szans na rozwój społeczny. Z kolei trzecia generacja strategii była przejawem przejęcia odpowiedzialności władz samorządowych za rozwój województwa.

O wyjątkowości Małopolski świadczy m.in. liczba obiektów objętych szczególnymi formami ochrony. Znajduje się tu 6 zespołów zabytkowych wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, 1 wpis na Reprezentatywną Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości UNESCO, 11 obiektów uznanych za Pomniki Historii, 6 związanych z małopolskimi tradycjami wpisów na listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego, 1 obiekt

uhonorowany Znakiem Dziedzictwa Europejskiego. W granicach województwa mieści się ponadto 6 parków narodowych, chroniących nie tylko wartości przyrodnicze, ale również krajobraz kulturowy danego obszaru. Wojewódzka ewidencja zabytków zawiera około 48 tys. obiektów, natomiast do wojewódzkiego rejestru zabytków nieruchomych wpisanych jest 5,1 tys. zabytków. Zdecydowana większość z nich zlokalizowana jest w Krakowie i jego najbliższej okolicy, a także w południowej części Małopolski. Wśród zabytków nieruchomych wyróżnia się grupa 174 obiektów o znaczeniu regionalnym.

Na terenie Małopolski funkcjonują liczne szlaki turystyczne, z których najpopularniejsze to : Małopolski Szlak Architektury Drewnianej, Szlak Orlich Gniazd oraz Małopolska Trasa UNESCO; szlaki prezentujące dziedzictwo regionu: Szlak Rzemiosła Tradycyjnego Małopolski, Szlak Renesansu, Szlak Gotycki; szlaki pielgrzymkowe takie jak: Szlak Św. Jakuba w Małopolsce, Szlak Św. Szymona czy Szlaki związane z osobą Jana Pawła II; szlaki na terenach wiejskich: Małopolska Wieś Pachnąca Ziołami oraz Małopolska Wieś dla Dzieci; szlaki podkreślające dziedzictwo kulinarne regionu: Małopolska Trasa Smakoszy, Małopolski Szlak Oscypkowy.

Strategia ta zawiera następujące zadania:

- Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej a w tym kształtowanie zrównoważonego krajobrazu kulturowego, poprawa stanu i sposobu użytkowania zabytków oraz przeciwdziałanie procesowi ich degradacji, ochrona i kształtowanie zabudowy historycznych miast i miasteczek, ochrona tradycyjnej zabudowy regionalnej i układów ruralistycznych, powstrzymanie degradacji wartościowych krajobrazów kulturowych oraz dewastacji, kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych obiektów zabytkowych i ich otoczenia, zachowanie i rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, utrzymanie wielokulturowego bogactwa oraz tożsamości lokalnej i regionalnej szczególnie poprzez wspieranie folkloru, tradycji i sztuki ludowej, funkcjonalne zarządzanie kulturą i dziedzictwem kulturowym, w tym rozwój partnerstwa sektora publicznego, pozarządowego i prywatnego, badanie i dokumentowanie regionalnego dziedzictwa kulturowego, poprawa funkcjonowania instytucji opieki nad zabytkami;
- Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego;
- Kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego;
- Wzmocnienie promocji dziedzictwa regionalnego

Wśród instytucji i partnerów, od których zależy realizacja założeń programowych wskazano między innymi – samorządy gminne i powiatowe, organizacje i instytucje działające na rzecz rozwoju województwa, w tym reprezentujące środowiska: gospodarcze i otoczenia biznesu, pozarządowe, edukacyjne, naukowe i badawcze, administracja rządowa.

5.3. Wojewódzki Program Opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2022-2025.

Aktualny Wojewódzki program opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2022–2025 obejmuje obszar województwa małopolskiego w jego administracyjnych granicach i stanowi naturalną kontynuację zapisów i wyznaczonych celów Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2018–2021 oraz wcześniejszych wersji programu. Misja Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2022–2025 realizowana będzie poprzez cel strategiczny: Harmonijne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego Małopolski dla sprostania wyzwaniom teraźniejszości i przyszłości oraz zapewnienia wysokiej jakości życia Małopolan oraz 3 cele operacyjne:

1. Skuteczną ochronę zasobów dziedzictwa i wartości kulturowych regionu, (2) Efektywne zarządzanie regionalną przestrzenią kulturową
2. Kompetentną edukację i promocję w zakresie wartości dziedzictwa kulturowego.
3. W ramach wyznaczonych celów określono 6 priorytetów oraz 35 kierunków działań (wraz z propozycjami wybranych przedsięwzięć), które stanowią wytyczne horyzontalne ułatwiające prowadzenie skutecznej polityki ochrony regionalnego dziedzictwa oraz sprawowania właściwej opieki właścicielskiej nad posiadanymi dobrami kulturowymi.

6. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony i opieki nad zabytkami.

6.1. Strategia rozwoju społeczno - gospodarczego Gminy Lanckorona w perspektywie roku 2020 +.

Strategia Rozwoju Społeczno- Gospodarczego Gminy Lanckorona w perspektywie roku 2020 + została przyjęta uchwałą nr XVIII/130/12 Rady Gminy z dnia 15 czerwca 2011r. Obejmuje ona perspektywę roku 2020+. Strategia ta jest najważniejszym dokumentem planistycznym i strategicznym, w oparciu o który samorząd realizuje obowiązek prowadzenia polityki rozwoju lokalnego.

Strategia składa się z dwóch części:

- część diagnostyczna zawiera analizę zasobów i charakterystykę głównych problemów;
- część programowa zawiera wizję rozwoju gminy, cele strategiczne, obszary programowe działań i zadania priorytetowe.

Naczelnym celem strategii jest Rozwój Gminy Lanckorona w oparciu o posiadane wartości historyczne, dziedzictwo kultury, walory przyrodnicze oraz mądrość i umiejętność współpracy mieszkańców w dążeniu do osiągnięcia wspólnych celów. Strategia wyznacza główne kierunki rozwoju gminy oraz przedstawia określone cele do osiągnięcia. Strategia wyznacza główne kierunki rozwoju gminy oraz przedstawia określone cele do osiągnięcia. Wśród celów strategicznych kwestie dziedzictwa kulturowego włączona została do rozwoju oferty spędzania czasu wolnego. Cel ten zostanie osiągnięty w efekcie pomyślnej realizacji zadań, na które społeczność Gminy ma wpływ bezpośredni oraz dzięki sprzyjającej koniunkturze w wymiarze regionalnym i krajowym. Wśród uwarunkowań rozwoju społecznego są elementy zależne od woli i możliwości poszczególnych jednostek oraz takie, które zależą od woli i możliwości wspólnoty lokalnej, regionalnej, narodowej- np. system edukacji, otoczenie prawne, infrastruktura, dziedzictwo kulturowe. Zakłada się zatem, że w roku 2020 na terenie Gminy będą optymalnie wykorzystane zasoby społeczne i gospodarcze, przyrodnicze i kulturowe, z pożytkiem dla każdego mieszkańca i wspólnoty gminnej oraz umiejętnie wykorzystane szanse wynikające z posiadanych zasobów oraz możliwości finansowania rozwoju społecznego i gospodarczego ze środków spoza budżetu lokalnego. Ze względu na szczególne zasoby kulturowe zakłada się rozwój lokalnego przemysłu turystyki i kultury.

6.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lanckorona.

W dniu 15 maja 2003 r. Rada Gminy w Lanckoronie podjęła Uchwałę Nr VII/62/2013 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Lanckorona. Plan obejmuje obszar ogólnej powierzchni 4116,00 ha. Celem regulacji zawartych w ustaleniach planu jest ochrona interesów ponadlokalnych i lokalnych w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego, krajobrazu i wartości kulturowych, kształtowanie ładu przestrzennego, poprzez zwiększenie wymagań dotyczących jakości przestrzeni publicznych, standardów zabudowy i zagospodarowania terenów, urbanistyki i architektury, komunikacji oraz infrastruktury technicznej, bezpieczeństwa i ochrony ludności. Umożliwienie działalności różnorodnych podmiotów przy jednoczesnej minimalizacji wzajemnych konfliktów i optymalizacji korzyści wynikających ze wspólnych działań.

Położenie części Gminy (0,52 km²) obejmującej Górę Zamku Lanckorońskiego z ruinami zamku na terenie obiektu wpisanego w 1999 r. na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO pod nazwą "Kalwaria Zebrzydowska – Krajobrazowy Zespół Manierystycznego Parku Pielgrzymkowego" oraz w jego "strefie buforowej" obejmującej 8,5 km² terenów Gminy Lanckorona, zobowiązuje do szczególnej troski o zachowanie walorów kulturowych i krajobrazowych obszaru. Przy wyznaczaniu granic obiektu uwzględniono jego historyczny zasięg potwierdzony materiałem ikonograficznym z XVII wieku, poza obiektami architektonicznymi w obszarze drózek pielgrzymkowych i zespołu klasztornego,

Również górę Klasztorną i górę Zamkową z ruinami zamku. Przy określaniu granic "strefy buforowej" uwzględniono zasięg strefy widokowej, pozwalającej na percepcje w szerszym kontekście krajobrazowym. W strefę włączono m/n układ urbanistyczny Lanckorony, wpisany do rejestru zabytków. Strefa buforowa w istotny sposób koresponduje z obszarami projektowanych zespołów przyrodniczo-krajobrazowych "Kalwaria" i "Lanckorona".

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego w obszarach ścisłej strefy konserwatorskiej oznaczonej graficznie na rysunku planu wprowadza się następujące ustalenia:

a) prymat działań o charakterze rewaloryzacyjno – konserwatorskim obowiązek zabezpieczenia obiektów zabytkowych przed zniszczeniem, uszkodzeniem i dewastacją, możliwością przystosowania obiektów do współczesnych funkcji nie zakłócających charakteru zespołu,

- b) obowiązek uzyskania zgody PSOZ dla wszelkich zamierzeń związanych z przerabianiem, odnawianiem, rekonstrukcją i konserwacją obiektów zabytkowych i ich otoczenia oraz zmiany sposobu użytkowania,
- c) obowiązek utrzymania i zabezpieczenia otaczającej zieleni, a zwłaszcza drzewostanu,
- d) obowiązek uzgadniania z PSOZ wszelkich zamierzeń powodujących zmianę wyglądu zewnętrznego obiektów położonych w strefie, nie uznanych za zabytkowe,
- e) obowiązek uzgadniania z PSOZ wszystkich projektów architektoniczno- budowlanych, infrastruktury technicznej oraz elementów małej architektury, ogrodzeń, reklam itp.,
- f) generalny obowiązek zachowania historycznego podziału działek i ograniczenie zagęszczania zabudowy (w uzasadnionych przypadkach PSOZ może dopuścić realizację nowych obiektów, nie zakłócających układu przestrzennego w oparciu o projekty uwzględniające wytyczne konserwatorskie),
- g) podjęcie działań mających na celu dostosowanie formy architektonicznej obiektów bezstylowych do otoczenia lub wprowadzenie zieleni "maskującej".

Te obszary i obiekty podlegają zasadom ochrony określonym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz wynikającym z obowiązujących przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Następnie wymieniono obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz inne zespoły i obiekty zabytkowe, które odpowiednio do ich wartości powinny zostać objęte ochroną i opieką prawną zgodnie z zaleceniem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Na obszarze opracowania planu wprowadza się obowiązek zapewnienia nadzoru archeologicznego (zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami) w przypadku dokonania przez inwestora w trakcie prowadzenia prac ziemnych odkrycia przedmiotu, co do którego mogłoby zaistnieć przypuszczenie, że posiada on wartość zabytkową.

6.3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lanckorona.

Na terenach objętych rewitalizacją obowiązują ustalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Lanckorona, przyjęte uchwałą Rady Gminy w Lanckoronie z dnia 18 listopada 2015 r. (Uchwała nr XI/93/15).

Dla zachowania, a częściowo przywrócenia „czytelności” układu struktury i ładu przestrzennego w „Studium” wprowadzono podstawowy podział obszaru gminy na „strefy polityki przestrzennej”, określają ich pożądaną funkcję i dominujący sposób zagospodarowania.

W gminie wyróżniono trzy typy stref o odmiennych uwarunkowaniach przyrodniczych, stopniu przekształcenia krajobrazu i intensywności zagospodarowania:

- Strefa I – wzmożonej aktywności inwestycyjnej,
- Strefa II – rolna z zabudową przysiółkową,
- Strefa III – przyrodniczo-rolna

Strefy te są niezależne od granic administracyjnych jednostek i korespondują z założeniami wielkoprzestrzennych systemów ochrony przyrody i krajobrazu. Przestrzeganie „strategicznych” zasad zagospodarowania stref będzie mieć decydujące znaczenie dla zachowania zasady „rozwoju zrównoważonego”. W obrębie stref określono generalny podział na obszary o różnym przeznaczeniu i sposobie użytkowania, wyróżniają zwłaszcza obszary chronione lub wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych, obszary zabudowane i przeznaczone dla zainwestowania oraz obszary otwarte chronione przed zabudową

STREFA I – WZMOŻONEJ AKTYWNOŚCI INWESTYCYJNEJ

Obejmuje podstawowe tereny osadnictwa wiejskiego o wyższym (w skali lokalnej) stopniu intensywności zabudowy istniejącej oraz infrastruktury technicznej i usługowej – i sąsiadujące z nimi tereny niezabudowane o generalnie korzystnych warunkach dla zabudowy.

Strefę „wzmożonej aktywności inwestycyjnej” tworzą 4 obszary, skupiające tereny zabudowy o zróżnicowanym przeznaczeniu, ale powiązane z sobą przestrzennie z wspólnymi systemami infrastruktury technicznej i usługowej niezależnie od granic administracyjnych wsi:

- A. Lanckorona – centrum
- B. Izdebnik
- C. Jastrzębia
- D. Skawinki-Łańnica.

W granicach strefy znalazły się również tereny wyłączone z zabudowy (np. Enklawy leśne, otuliny potoków, zagrożone powodzią i osuwiskami) oraz inne obszary otwarte nie przewidziane dla zabudowy w okresie perspektywicznym ze względu na lokalnie gorsze warunki dla zabudowy oraz funkcje biotyczne o znaczeniu lokalnym.

Celem polityki przestrzennej w strefie I jest ukierunkowanie działalności inwestycyjnej w sposób umożliwiający realizację zamierzeń określonych w „strategii rozwoju gminy”.

Obszar „A” Lanckorona

Obejmuje zespół zabytkowej zabudowy wokół rynku oraz sąsiadujące z nim tereny mieszkalnictwa i usług tworzących gminne centrum administracyjno-usługowe wraz z oddzielnym strefa ochronną cmentarza zespołem zabudowy mieszkalnej.

Zabytkowa część wsi obejmująca tereny zwartej zabudowy w granicach „bezpośredniej strefy ochrony konserwatorskiej” wymaga rewitalizacji i przystosowania do współczesnych funkcji – a zwłaszcza obsługi ruchu turystycznego. Zamierzone działania wymagają zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i opracowania specjalistycznej dokumentacji.

Pozostała część obszaru, położona w granicach „pośredniej strefy ochrony konserwatorskiej” obejmuje tereny zabudowane z enklawami, umożliwiającymi zwiększenie intensywności zabudowy oraz leżące na obrzeżu tereny bez zabudowy – w tym przeznaczone dla budownictwa mieszkalnego, pensjonatowego, usług publicznych i komercyjnych oraz urządzeń sportowo-rekreacyjnych. Nie przewiduje się rozwoju działalności gospodarczej „produkcyjnej” ani lokalizacji nowych obiektów o funkcjach mogących pogorszyć stan środowiska.

STREFA III – PRZYRODNIO-ROLNA

Obejmuje obszary z znacznym udziałem powierzchni leśnych (kompleksy i las pocięty) wraz z przyległymi użytkami rolnymi, terasą łęgową Cedronu i nielicznymi enklawami zabudowy (przysiółki o niskiej intensywności zabudowy, obiekty rozproszone). Występują tu rzadkie gatunki roślin.

Celem polityki przestrzennej w strefie przyrodniczo – rolnej jest zachowanie naturalnych wartości obszarów o najniższym (w skali gminy) stopniu przekształcenia i bogatej

bioróżnorodności – poprzez uznanie dominacji funkcji ekologicznych (środowiskotwórczych i ochronnych) i turystycznej. Zachowanie walorów stref ma decydujące znaczenie dla tworzenia i funkcjonowania wielkoprzestrzennych systemów ochrony przyrody i krajobrazu.

W granicach strefy wydziela się obszary o zróżnicowanym przeznaczeniu, w tym w formie enklaw – tereny z dopuszczeniem zabudowy i innych form zainwestowania. Enklawy te nie mogą poprzez swoją wielkość lub sposób zagospodarowania (np. Zabudowa zwarta) tworzyć barier na „korytarzach ekologicznych”.

Rejony lokalizacji urządzeń sportowo –rekreacyjnych

Obejmują obszary na których dopuszcza się realizacje urządzeń sportowo – rekreacyjnych letnich i zimowych, terenów biwakowych i ogólnie dostępnej bazy noclegowej (pola namiotowe, campingi) z ograniczeniem obiektów kubaturowych do niezbędnego zakresu. Elementy zagospodarowania nie mogą tworzyć barier dla „korytarzy ekologicznych”

6.4. Gminny program rewitalizacji na lata 2017 – 2026.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Lanckorona na lata 2017-2026 został opracowany na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji. Zgodnie z tą ustawą Gminny Program Rewitalizacji jest sporządzany dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego w drodze uchwały i przyjmuje go rada gminy.

W przypadku podziału obszaru rewitalizacji na podobszary, gminny program rewitalizacji jest opracowywany z podziałem na podobszary. Uchwałą Nr XXII/199/2016 Rady Gminy Lanckorona z dnia 29 marca 2017 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, w gminie Lanckorona wyznaczono dwa podobszary rewitalizacji na terenie sołectw Lanckorona i Podchybie.

Opracowany Gminny Program Rewitalizacji zawiera szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji, obejmującą analizę negatywnych zjawisk, lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru wraz z aneksem metodycznym. W raporcie zawarto opis powiązań Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy,

w tym *Strategia rozwoju społeczno - gospodarczego Gminy Lanckorona w perspektywie roku 2020 +*, *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lanckorona* oraz *Strategią rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Lanckorona na lata 2016-2021*. Ważnym elementem programu jest opis wizji stanu obszaru po

przeprowadzeniu rewitalizacji wraz z celami rewitalizacji oraz odpowiadającymi im kierunkami działań służącymi eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk .

Charakterystyka przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, obejmuje takie kwestie jak: nazwę, wskazanie podmiotu realizującego, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, okres realizacji, źródło finansowania, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, o ile dane te były możliwe do wskazania.

W programie zgodnie z ustawą o rewitalizacji opisane zostały mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z podaniem szacunkowych ram finansowych uwzględniających podział środków finansowych na źródła publiczne i prywatne. Z uwagi na długi horyzont czasowy podejmowanych prac w programie zawarto opis struktury zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji, wskazanie kosztów tego zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji programu. Najsilniej wyeksponowanym potencjałem rewitalizacyjnym są, zarówno z perspektywy przedstawicieli społeczności lokalnej jak i instytucji lanckorońskich – ruiny zamku wraz z przyległościami. Najpoważniejszym wyzwaniem stojącym przed włodarzami miasta jest znalezienie balansu funkcjonalnego między różnymi koncepcjami zagospodarowania tego obszaru, aby pogodzić potrzeby związane z rozwojem turystyki z potrzebami mieszkańców.

Historia obiektu

Zamek wznosił Kazimierz Wielki w latach 1336 – 1366 r. Była to silna warownia królewska położona wówczas na zachodniej granicy państwa, która przebiegała u podnóża góry Lanckorona. W 1655r. został zajęty przez Szwedów, którzy opuścili go w 1657r, niszcząc w międzyczasie miasto Lanckoronę. Po pierwszym rozbiore Polski, zamek z miastem wszedł w skład zaboru austriackiego. W latach sześćdziesiątych XVIII w. wojska Konfederacji Barskiej zajęły zamek i obrały warownię jako jeden z głównych punktów oporu. Wokół zamku podjęto szerokie prace nad ufortyfikowaniem warowni z bastionami armatnimi, fosami i innymi urządzeniami fortecznymi dla obrony artyleryjskiej. Stoczono tutaj szereg bitew obronnych, między innymi bezskutecznie atakowana przez rosyjskie wojska pod dowództwem Suworowa. W XIX w. zamek został opuszczony przez właścicieli, popadł w ruinę i był systematycznie rozbierany na materiał budowlany przez okoliczną ludność.

W XX w. kontynuowany był dalej proces dewastacji i sukcesywnych rozbiórek obiektu doprowadzając ruiny prawie do całkowitej rozbiórki. Zachowały się zaledwie fragmenty założeń obronnych, resztki dwóch głównych baszt z fragmentami murów oraz ślady murów zabudowy zamku w poziomie przyziemia i liniach przebiegu fundamentów. Ruiny zarosły roślinnością i wysokim leśnym zadrzewieniem. W czasie II wojny splantowano teren przed wzgórzem zamkowym na boisko sportowe, niszcząc na tym obszarze pozostałe urządzenia obronne z czasów konfederacji barskiej.

Główne założenia

Podjęte działania zmierzające do udostępnienia otoczenia zamku mogłyby mieć celu m.in.: odtworzenie sylwety zamku, odtworzenie bramy wjazdowej, odtworzenie mostu oraz odtworzenie wież do określonej wysokości. Ponadto planowane jest odtworzenie dziedzińca z wykorzystaniem historycznej nawierzchni, odtworzenie zamkniętej kubatury zamku do wys. ok. 3m oraz uczynienie fosy.

W zakresie twierdzy konfederackiej zasadne byłoby odtworzenie geometrii fortyfikacji: basteje, bastiony, fronty, nożyce, reduta .

Ożywienie miejsca wymaga podjęcia działań zmierzających do uporządkowania terenu iluminacji zewnętrznej dla wyeksponowania walorów architektonicznych, stworzenie systemu komunikacji kołowej, rowerowej i pieszej (wyznaczenie tras pieszych i rowerowych w postaci zamkniętych pętli obwodnicowych dla zachowania płynnego ruchu zwiedzających) oraz lokalizacji otwartego amfiteatru ziemnego dla około 500 osób.

Należałoby przywrócić kompleksowi zamku średniowiecznego i XVIII-wiecznych umocnień ziemnych dawną rangę poprzez wprowadzenie funkcji kultury, turystyki oraz funkcji komercyjnych (np. gastronomia). Kompleks winien stać się miejscem lokalizacji funkcji:

- muzealnej dla zrewitalizowanych architektonicznie zamku i umocnień ziemnych, utworzenie również ekspozycji eksponatów zabytków ruchomych,
- edukacyjnej – wyznaczenie stosownych tras edukacyjnych wraz z wyposażeniem ich w pełną informację dotyczącą historii zamku i konfederacji barskiej,
- turystycznej – ścieżki piesze i rowerowe,
- kulturowej - miejsce spektakli i koncertów – amfiteatr ziemny, widownia i scena,
- rekreacyjnej – małe imprezy plenerów

7. Wdrożenie Programu ochrony i opieki nad zabytkami Gminy Lanckorona.

Wdrożenie gminnego programu opieki nad zabytkami jest obowiązkiem administracji samorządowej Gminy. Partnerami w realizacji programu mogą być organizacje i stowarzyszenia społeczne aktywne w dziedzinie kultury. W zakresie edukacji i promocji istotną rolę do spełnienia mają placówki oświatowe. Dobrą praktyką, wdrażaną na terenie gminy Lanckorona jest realizacja „Gminnego programu rewitalizacji Gminy Lanckorona na lata 2017-2026” Podstawowym narzędziem realizacji programu w zakresie ochronnym pozostaje prawo miejscowe, a szczególnie regulacje w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy. Przy zapewnieniu obowiązywania planu gwarantującego podstawową ochronę walorów kulturowych, celowe jest wypracowanie programów cząstkowych służących realizacji założonych celów.

7.1 Źródła finansowania ochrony i opieki nad zabytkami.

Podstawowym źródłem finansowania zabytków w Polsce są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządowych. Finansowanie zabytków z tych źródeł odbywa się na zasadzie współfinansowania prac przy obiektach zabytkowych, w oparciu o zapisy Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Dysponentami powyższych środków są:

- Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- Wojewódzki Konserwator Zabytków,
- organ stanowiący - gminy, powiatu, samorządu województwa, realizujące dotacje poprzez corocznie organizowane nabory wniosków. Dotacja może zostać udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej, będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie. Udzielana jest na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robot budowlanych, planowanych do przeprowadzenia w roku złożenia wniosku lub następnym, bądź na zasadzie refundacji poniesionych już nakładów przed upływem 3 lat po wykonaniu prac. W przypadku refundacji kosztów prac wniosek powinien być złożony w roku następującym po roku, w trakcie którego zakończono wszystkie prace konserwatorskie i roboty budowlane podlegające dofinansowaniu.

Art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami mówi iż dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować wyłącznie nakłady konieczne poniesione na przeprowadzenie następujących działań:

1. sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
2. przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
3. wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
4. opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
5. wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
6. sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
7. zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
8. stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
9. odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
10. odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
11. odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
12. modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
13. wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
14. uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych;
15. działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
16. zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15;

17. zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Standardowo dotacja udzielana jest w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie powyższych działań. Natomiast wysokość dotacji może zostać zwiększona, nawet do 100% nakładów koniecznych, w wypadku jeżeli:

- zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową,
- wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robot budowlanych, lub
- stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robot budowlanych.

Jednocześnie, łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robot. Dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru realizowane ze środków w dyspozycji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, realizowane są głównie w ramach programu „Dziedzictwo kulturowe” priorytet „Ochrona zabytków”. Ochronie i opiece nad zabytkami dedykowane są: Program „Dziedzictwo kulturowe”: priorytet „Ochrona zabytków”, w ramach którego są dofinansowywane prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, priorytet „Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą”, w ramach którego można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań realizowanych po zagranicami i na terenie Rzeczypospolitej Polskiej:

- rewaloryzacji oraz prac remontowych i konserwatorskich w zabytkach polskich lub z Polską związanych, znajdujących się poza granicami kraju;
- rewaloryzacji, konserwacji, ochrony i zachowania zabytkowych cmentarzy i miejsc pamięci narodowej poza granicami kraju;
- dokumentowania utraconego i rozproszonego polskiego dziedzictwa kulturowego zagranicą, w tym badań naukowych, kwerend bibliotecznych, archiwalnych i inwentaryzacji;

- publikacji oraz promocji badań naukowych nad dziedzictwem narodowym poza granicami kraju;
- upamiętniania wybitnych osób lub zdarzeń historycznych związanych z dziedzictwem narodowym poza granicami kraju;
- pomocy instytucjom stowarzyszonym w Stałej Konferencji Muzeów, Bibliotek i Archiwów Polskich poza Krajem oraz innym instytucjom emigracyjnym i organizacjom polonijnym, prowadzącym działalność w zakresie ochrony dziedzictwa narodowego

prioritytet „Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego, w ramach którego można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań:

- digitalizacja zasobowa kultury i dziedzictwa narodowego uwzględniająca przeprowadzenie niezbędnych prac konserwatorskich;
- udostępnianie cyfrowych zasobów za pośrednictwem urządzeń multimedialnych lub/oraz sieci rozległych (Internetu) poprzez portale internetowe;
- przechowywanie zasobów cyfrowych z zapewnieniem trwałości i bezpieczeństwa danych cyfrowych.

--prioritytet „Ochrona zabytków archeologicznych, w ramach którego dofinansowywane są następujące rodzaje zadań:

- ewidencja i inwentaryzacja zabytków archeologicznych metodą badań powierzchniowych, w tym kontynuacja badań w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski oraz weryfikacja badań dotychczasowych;
- nieinwazyjne badania archeologiczne, nie związane z planowanymi bądź realizowanymi inwestycjami, wykorzystujące nowoczesne metody i sprzęt;
- opracowanie, wraz z obowiązkową publikacją książkową, wyników przeprowadzonych badań archeologicznych, w tym analiza i konserwacja pozyskanych w ramach tych badań zabytków.

Poza trybem określonym w Programach, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizuje również dotacje na badania archeologiczne, jeżeli ich przeprowadzenie jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków w przypadku:

- prowadzenia robot budowlanych przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru, objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub znajdującym się w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków albo,
- prowadzenia robot ziemnych lub zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić, może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego.

Dotację na przeprowadzenie badań archeologicznych otrzymać może osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna zamierzająca realizować te działania, w przypadku gdy koszt planowanych badań archeologicznych i ich dokumentacji będzie wyższy niż 2% kosztów planowanych do przeprowadzenia działań. Zasady udzielania określone są w art. 82a i 82b ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne.

Zgodnie z art. 83 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, na zasadach określonych w przepisach o zasadach finansowania nauki, minister właściwy do spraw nauki może również przyznać środki finansowe na badania konserwatorskie, architektoniczne, archeologiczne lub inne badania naukowe związane z prowadzeniem prac konserwatorskich i restauratorskich przy obiektach zabytkowych.

Poza podstawowymi źródłami finansowania jakimi są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządów, finansowanie ochrony zabytków odbywa się również przy znaczącym udziale funduszy pochodzących z Unii Europejskiej oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

W zakresie środków pochodzących z Unii Europejskiej są to przede wszystkim:

1. Fundusze strukturalne, dystrybuowane poprzez:

- Regionalne Programy Operacyjne,
- Program Operacyjny "Infrastruktura i Środowisko 2014-2020",
- Program Operacyjny "Innowacyjna Gospodarka Inteligentny Rozwój",
- Program Operacyjny "Kapitał Ludzki Wiedza, Edukacja, Rozwój",

•Programy „Europejskiej Współpracy Terytorialnej”.

Finansowanie działań należy opierać głównie na środkach własnych gminy oraz możliwych dofinansowaniach ze strony Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (projekty resortowe – priorytety odnośnie działań, które Gmina może podjąć, jako właściciel terenu), Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Województwa Małopolskiego (prace konserwatorskie przy zabytkach nieruchomych i ruchomych, wpisanych do rejestru zabytków), programach resortowych takich, jak „Konserwator” (np. konserwacja przydrożnych kapliczek, porządkowanie zabytkowych parków). Optymalnym rozwiązaniem jest przeniesienie części ciężaru finansowania działań z zakresu ochrony zabytków na inwestorów indywidualnych (np. adaptacja dla potrzeb komercyjnych historycznych budynków, przy zachowaniu formy i detalu historycznego). W przypadku cmentarzy z I wojny światowej oraz innych mogił wojennych, lub powstańczych o dofinansowanie prac porządkowych i konserwatorskich można wystąpić do Państwowej Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa.

7.2. Ocena stanu zachowania zasobu.

Większość obiektów mieszkalnych jest bieżąco utrzymywana i użytkowana. Znacząca ilość obiektów o cechach zabytkowych została – w mniejszym lub większym stopniu, w różny sposób – przebudowana i przekształcona. Najczęściej jest to związane z wymianą stolarki okiennej, wprowadzeniem nowoczesnych tynków, pokryć dachowych i kolorystyki. Dotyczy to również zabytkowych kapliczek, które z konserwatorskiego, estetycznego i praktycznego względu należałoby odnowić stosując tradycyjne materiały i techniki konserwatorskie. Wśród obiektów drewnianych część jest w stanie krytycznym ze względu na opuszczenie lub użytkowanie niezgodnie ze swoją pierwotną, mieszkalną funkcją. W wielu przypadkach zmiany są już nieodwracalne. Podobnie ma się rzecz z drewnianymi budynkami gospodarczymi (stodoły, szopy), funkcjonującymi często bez już rozebranych domostw lub przy domach nowych. Niepokojący jest fakt, iż współczesne budownictwo (tak mieszkaniowe, jak i sakralne) stawia na nowoczesność.

Warto też odnotować kilka zjawisk pozytywnych:

bardzo dobry stan utrzymania kościoła p.w. św. Jana Chrzciciela w Lanckoronie i jego otoczenia, a także Kościoła w Skawinkach,

- zasadniczo niezły stan utrzymania obiektów kultu (kapliczek, krzyży i figur przydrożnych), w tym także pojawianie się nowych obiektów tego typu, często o wysokich walorach estetycznych, świadczących o utrzymywaniu dawnej tradycji;
- opracowanie i podjęcie programu rewitalizacji gminy Lanckorona.
- wprowadzenie zapisów ochronnych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Gminy;
- aktywność społeczności lokalnej przejawiającą się m.in. opracowaniem tras turystycznych i spacerowych prezentujących lokalne atrakcje z zakresu dawnego budownictwa, historii oraz dewocji;
- w zakresie zabytków niematerialnych: wykorzystanie nazw lokalnych w nazewnictwie ulic.

7.3. Monitoring - zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami.

Ustawodawca wskazał konieczność sprawozdawczości z realizacji planu opieki nad zabytkami w połowie jego obowiązywania i po zakończeniu okresu obowiązywania przed gremium uchwalającym program oraz przekazywanie informacji do wiadomości wojewódzkiego konserwatora zabytków. W tym celu należy prowadzić monitoring realizacji planu.

Monitoring ponadto służy następującym celom:

- dostarczaniu podmiotom biorącym udział w zarządzaniu miejscem czy obiektem informacji o skuteczności prowadzonych działań ochronnych,
- umożliwieniu stałej weryfikacji i ulepszania działań ochronnych,
- dostarczaniu organom sprawującym nadzór nad obszarem będącym przedmiotem ochrony danych o stanie przedmiotu ochrony,
 - sporządzaniu okresowych raportów umożliwiających przegląd zadań w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

Monitoring powinien być tak zaplanowany, aby umożliwiał ocenę przynajmniej takich parametrów:

- o skuteczność ochrony (porównanie otrzymanych rezultatów z rezultatami oczekiwanymi, wyrażonymi poprzez stan ochrony),

- skuteczność zastosowanych środków,
- zmianę stanu obiektu,
- zagrożenia środowiskowe.

W przypadku gminy Lanckorona zasadnym jest:

1. Przeprowadzanie oceny stanu zabytków architektury i budownictwa uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków. Ocena powinna obejmować:

- określenie zmian ilościowych substancji zabytkowej (ubytki),
- przekształcenia substancji zabytkowej (rozbudowy i przebudowy ze zmianą formy),
- ilość prac remontowych i konserwatorskich (zachowanie lub rekompozycja form historycznych),
 - zestawienie roczne środków finansowych wydatkowanych na cele ochrony zabytków przez Gminę i pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Uzyskane dane ilościowe będą jednoznacznym wskaźnikiem tendencji w zakresie zachowania zasobu zabytkowej zabudowy. Jeśli okresowy przegląd zostanie połączony z wykonaniem dokumentacji fotograficznej, narastać będzie wartościowa dokumentacja zasobu historycznej zabudowy.

2. Odnotowanie zmian wprowadzanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w zakresie wyznaczenia terenów przeznaczonych pod zabudowę /zmiany punktowe w obowiązujących planach, nowe plany/ (co 4 lata). Porównanie danych z poszczególnych okresów udokumentuje tendencje urbanistyczne i skuteczność ochrony obszarowej krajobrazów kulturowo-przyrodniczych.

3. Zbieranie informacji o ruchu turystycznym (doroczne) - roczne dane ilościowe wykażą tendencję wykorzystywania terenów gminy w zakresie turystyki oraz będą pomocne przy ocenie skuteczności działań promocyjnych.

4. Zbieranie informacji o działalności edukacyjno-kulturalnej związanej z promocją dziedzictwa kulturowego Gminy - roczne dane ilościowe wykażą aktywność Gminy i innych podmiotów obecnych na terenie gminy w zakresie edukacji kulturowej i działań promocyjnych.

Podsumowanie danych ilościowych i ich analiza jakościowa pozwolą na sformułowanie okresowej oceny realizacji programu.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami, po zaopiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostanie przedstawiony Radzie Gminy w celu przyjęcia go uchwałą. Program został opracowany na okres czterech lat i stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych dokumentów planistycznych i aktów prawa miejscowego. Co dwa lata Wójt będzie sporządzał sprawozdania z realizacji zadań Programu i przedstawiał je Radzie

Gminy oraz Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków. Głównym odbiorcą programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców. Program będzie służył podejmowaniu planowanych działań dotyczących: inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

8. Wykaz zabytków Gminy Lanckorona.

Jednym z uwarunkowań realizacji *Programu Lanckorońskiej* jest ilość zasobów zabytkowych, stanowiących materialne, nieruchome dziedzictwo kulturowe. Spis zasobów - z podziałem na pięć sołectw Gminy - został sporządzony na podstawie kart zabytków udostępnionych Urzędowi Gminy w Lanckoronie przez Małopolskiego Konserwatora Zabytków. Każda karta zawiera nr rejestrowy zabytku i rok wpisu oraz, w sporadycznych przypadkach, powściągliwe informacje o zmianach w substancji zabytkowej, o remontach, zniszczeniach lub zniekształceniach obiektu.

8.1. Wykaz obiektów zabytkowych wpisanych do Rejestru Zabytków.

Lp	Nr rejestru	Data	Miejscowość	Treść decyzji
1.	A-297/78		Lanckorona	Kościół p.w. sw. Jana Chrzciciela
2.	A-386/81	10.03.1981	Lanckorona	Układ urbanistyczny
3.	A- 387/81	9.03.1981	Lanckorona	Ruiny zamku wraz z fortyfikacjami
4.	A- 393/81	23.10.1986	Skawinki	Kościół parafialny
5.	A-458		Izdebnik	Budynek poczty
6.	A- 476/86	15.01.1987.	Lanckorona	Budynek drewniany Rynek 120 rozebrany
7.	A-503/87	4.06.1987.	Lanckorona	Cmentarz rzymsko-katolicki ul. Krakowska
8.	A-528	2.11.1987.	Lanckorona	Budynek drewniany ul. Świętokrzyska 5 (110)
9.	A-529	2.11.1987.	Lanckorona	Budynek drewniany Rynek 17 (141)
10.	A-612	16.01.1989.	Lanckorona	Budynek drewniany Rynek 27 (131)
11.	A-613	9.01.1989.	Lanckorona	Budynek drewniany Rynek 61 (117)
12.	A-616	16.01.1989.	Lanckorona	Budynek drewniany Rynek 41 (125)
13.	A-627	16.01.1989.	Lanckorona	Budynek drewniany Rynek 45 (123)
14.	A-630	16.01.1989	Lanckorona	Budynek drewniany Rynek 35 (127)
15.	A-635	16.01.1989.	Lanckorona	Budynek drewniany Rynek 57 (119)
16.	A-636	16.01.1989.	Lanckorona	Budynek drewniany Rynek 23 (133)
17.	A-667	16.01.1989	Lanckorona	Budynek drewniany ul.Świętokrzyska13 (104)

Szczególny zasób kulturowy: północna część Góry Zamkowej wraz z ruiną zamku starościńskiego, jako część „Kalwarii - manierystycznego parku kulturowego Kalwarii Zebrzydowskiej” jest wpisana na listę światowego dziedzictwa kultury UNESCO.

Ten sam obszar „Kalwarii...” został uznany za Pomnik Historii Zarządzeniem Prezydenta RP z dnia 30 października 2000 (Monitor Polski nr 98 z 2000 r., poz. 1062).

Ponadto na terenie Gminy są usytuowane obiekty zakwalifikowane do objęcia ochroną konserwatorską:

Izdebnik

- zespół dworsko - folwarczny z założeniem parkowym; obecna funkcja: Państwowy Dom Pomocy Społecznej;
- kościół p.w. św. Małgorzaty - własność parafii rzymsko - katolickiej.

8.2. Wykaz obiektów ujętych w ewidencji gminnej.

Lp.	Nazwa obiektu	Opis
	Lanckorona	
1.	Układ urbanistyczny Lanckorony	XIV / XV w.
2.	Ruiny Zamku wraz z fortyfikacjami	1 poł XIV w
3.	Kościół Parafialny pw Narodz. Jana Chrzciciela	Murowany, XIV w.
4.	Cmentarz rzymsko-katolicki	2 poł. XIX w.
5.	Kościół cmentarny pw Podwyższ. Krzyża Św.	2 poł XIX w.
6.	Budynek ul. Cicha 22	1 poł. XXw.
7.	Budynek mieszkalny ul. Cicha 8	1 poł. XX w.
8.	Budynek gospodarczy ul. Cicha 8	1 poł. XX w.
9.	Budynek mieszkalny ul. Czarnieckiego 2	1 poł XX w.
10.	Stodoła ul. Czarnieckiego 2	1 poł XX w
11.	Budynek mieszkalny ul. Czarnieckiego 9 (45)	1 poł. XIX w.
12.	Budynek mieszkalny ul. Jagiellońska 14 (209)	drew. konstr. zrębu , 1884 r.
13.	Budynek mieszkalny ul. Jagiellońska 12 (210)	drew. konstr. zrębu , 1 połowa XX w.
14.	Stodoła ul. Jagiellońska 12 (210)	drew. 2 połowa XIX w.
15.	Stodoła + studnia ul. Jagiellońska 14 (209)	1 poł XX w.
16.	stodoła ul. Jagiellońska 14	1 poł. XX w.
17.	Budynek mieszkalny ul. Jagiellońska 13	drew. konstr. zrębu , pocz. XX w.
18.	Budynek mieszkalny ul. Jagiellońska 7 (220)	1 poł XXw.
19.	Budynek mieszkalny ul. Jagiellońska 1 (223)	drew. konstr. zrębu , 1855 r.
20.	Budynek mieszkalny ul. Jagiellońska 3 (222)	2 poł XIXw.
21.	Budynek mieszkalny ul. Jagiellońska 5	1 poł XX w.
22.	Budynek gospodarczy ul. Jagiellońska 5	1 poł XX w.
23.	Stodoła ul. Jagiellońska 5	1 poł XX w.
24.	Budynek mieszkalny ul. Jagiellońska 6 (215)	1 poł XX w.
25.	Brama ul. Św. Jana	Kamienna 1 poł XX w.
26.	Budynek mieszkalny ul. Św. Jana 1 (8)	drew. konstr. zrębu , pocz. XX w.
27.	Budynek mieszkalny ul. Św. Jana 3 (9)	drew. konstr. zrębu , 2 połowa. XX w.

28.	Budynek mieszkalny ul. Św. Jana 4 (10/11)	drew. konstr. zrębu , 1879 r.
29.	Budynek mieszkalny ul. Św. Jana 5A (12)	1 poł. XX w.
30.	Budynek mieszkalny ul. Św. Jana 7 (13)	1 poł XX w.
31.	Budynek mieszkalny ul. Św. Jana 8	1 poł XX w. przebudowany
32.	Budynek mieszkalny ul. Św. Jana 16	1 poł XX w.
33.	Budynek ul. Św. Jana 6	1 poł XXw.
34.	Budynek gospodarczy ul. Św. Jana 6	1 poł XX w.
35.	Budynek mieszkalny ul. Kazimierza W. 6 (3)	drew. Murowany 1 połowa XX w.
36.	Budynek mieszkalny ul. Kazimierza W. 4 (4)	drew. murowany , 1 połowa XX w.
37.	Budynek mieszkalny ul. Kazimierza W. 3 (5)	drew. Kontr. Zrębu 2 połowa XIX w.
38.	Budynek mieszkalny ul. Kazimierza W. 1 (6)	drew. Konstr. zrębu ,2 połowa XIX w.
39.	Budynek mieszkalny ul. Kazimierza W. 2 (7)	drew. Konstr. zrębu ,2 połowa XIX w.
40.	Budynek mieszkalny ul. Krakowska 28 (158)	murowany 1 połowa XX w.
41.	Budynek mieszkalny ul. Krakowska 24	drewniany ,1 połowa XX w.
42.	Budynek mieszkalny ul. Piłsudskiego 3 (173)	drew. konstr. zrębu , 1870 r.
43.	Budynek mieszkalny ul. Piłsudskiego 5 (174)	drew. konstr. zrębu , 1870 r.
44.	Budynek mieszkalny ul. Piłsudskiego 11 (178)	drew. Konstr. zrębu , 1870 r.
45.	Budynek mieszkalny ul. Piłsudskiego 13 (179)	drew. konstr. zrębu , 1870 r.
46.	Budynek mieszkalny ul. Piłsudskiego 15 (180)	drew. konstr. zrębu , 1870 r.
47.	Budynek mieszkalny ul. Piłsudskiego 17 (183)	drew. konstr. zrębu , 1870 r.
48.	Budynek mieszkalny ul. Piłsudskiego 14 (184)	drew. konstr. zrębu , 2 poł XIX W.
49.	Budynek mieszkalny ul. Piłsudskiego 16 (194)	drew. konstr. zrębu , 2 połowa XIX w.
50.	Budynek mieszkalny ul. Piłsudskiego 8	1 poł XX w.
51.	Studnia na Rynku	1 poł XXw.
52.	Budynek Rynek 71 (113/114)	drew. konstr. zrębu , 2 połowa XIX w.
53.	Budynek mieszkalny Rynek 65 (115)	drew. konstr. zrębu , 1870r..
54.	Budynek mieszkalny Rynek 63 (116)	drew. konstr. zrębu , pocz. XX w.
55..	Budynek mieszkalny Rynek 61 (117)	drew. konstr. zrębu , 1870r.
56.	Budynek mieszkalny Rynek 57 (119)	drew. konstr. zrębu , 1 poł. XIXw.
57.	Budynek mieszkalny Rynek 49 (121)	drew. konstr. zrębu , 2 poł XIXw.
58.	Budynek mieszkalny Rynek 45 (123)	drew. konstr. zrębu , 2 połowa XIX w.
59.	Budynek mieszkalny Rynek 41 (125)	drew. konstr. zrębu , 1871 r.
60.	Budynek mieszkalny Rynek 37 (126)	drew. konstr. zrębu , 1870 r.
61.	Budynek mieszkalny Rynek 35 (127)	drew. konstr. zrębu , 1870 r.
62.	Budynek mieszkalny Rynek 33 (128)	drewniano-murowany , 1870 r.
63.	Budynek mieszkalny Rynek 27 (131)	drew kontr. Zrębu 2 poł XIXw.
64.	Budynek mieszkalny Rynek 23 (133)	drew kontr. Zrębu 2 poł. XIX w. r.
65.	Budynek mieszkalny Rynek 1 (134)	drew. konstr. zrębu , 2 połowa XIX w.
66.	Budynek mieszkalny Rynek 3 (135)	drew. konstr. zrębu , 1 połowa XX w.
67.	Budynek mieszkalny Rynek 7 (136)	drew. konstr. zrębu , 2 połowa XIX w.
68.	Budynek mieszkalny Rynek 11 (138)	drew. konstr. zrębu , 2 połowa XIX w.
69.	Budynek mieszkalny Rynek 13 (139)	1870
70.	Budynek mieszkalny Rynek 15 (140)	drew. konstr. zrębu , 1870 r.
71.	Budynek mieszkalny Rynek 17 (141)	drew. konstr. zrębu , 1901 r.
72.	Budynek mieszkalny Rynek 19 (142)	drew. konstr. zrębu , 1 poł XXw.
73.	Budynek mieszkalny Rynek 21 (143)	drew. konstr. zrębu , 1 połowa XIX w.
74.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 23 (89)	drew. konstr. zrębu , 1895 r. przebudowany
75.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 58 (72)	drew. konstr. zrębu , pocz. XX w.
76.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 45 (70)	1 poł. XX w.
77.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 60 (71)	drew. konstr. zrębu 2 poł XIXw.
78.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 56 (73)	drew. konstr. zrębu , 2 połowa XIX w.
79.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 41 (77)	drew. konstr. zrębu , 1 połowa XIX w.
80.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 48 (79)	drew. konstr. zrębu , 2 połowa XIX w.
81.	Budynek gospodarczy ul.Świętokrzyska32(86)	1 poł XIX w.

82.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 27 (90)	1 połowa XX w.
83.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 31 (84)	1860r.
84.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 34 (85)	1 poł XXw.
85.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 22 (92)	1 poł. XX w.
86.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 25 (88)	1855 r.
87.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 16 (95)	1 poł XXw.
88.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 17	2 poł. XIX w.
89.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 18 (94)	drewniany odtworzony 1 poł. XXw.
90.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 20 (93)	2 poł. XIX w.
91.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 15 (99)	1 poł. XX w.
92.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 13(104)	drew. konstr. zrębu , 2 połowa XIX w.
93.	Budynek gospodarczy ul.Świętokrzyska 13(104)	drew. konstr. zrębu , 1870 r.
94.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 8 (105)	murowany 1870r.
95.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 4 (108)	drew. konstr. zrębu , 1870 r. przebudow.
96.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 7 (109)	drew. konstr. zrębu , 1 połowa XIX w.
97.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 5 (110)	drew. konstr. zrębu , 2 połowa XIXw
98.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 1 (112)	przebu
99.	Budynek mieszkalny ul. Świętokrzyska 11 (107)	drew. konstr. zrębu , 1870 r. przebudowany
100.	Budynek mieszkalny ul. Targowa 3 (195)	drew. konstr. zrębu , XIX/XX w.
101.	Budynek mieszkalny ul. Targowa 5 (196)	murowany 1 poł. XX w.
102.	Budynek mieszkalny ul. Targowa 7 (197)	drew. konstr. zrębu , 1847 r.
103.	Stodoła ul. Targowa 7	1 poł. XX w.
104.	Stodoły ul. Targowa 7	drew. konstr. zrębu , 1 połowa XIX w.
105.	Budynek mieszkalny ul. Targowa 11 (199)	1 poł. XX w.
106.	Budynek mieszkalny ul. Targowa 13 (200)	1 poł XX w.
107.	Stodoła ul. Targowa (Jagiellońska 11)	murowany, 1 połowa XX w .
108.	Budynek mieszkalny ul. Targowa 8 (201)	drew. konstr. zrębu , 1978 r.
109.	Stodoła ul. Targowa 8 (201)	drew. konstr. zrębu , 1 połowa XX w.
110.	Brama ogrodzeniowa ul. Zacisze	drew. konstr. zrębu , 2 połowa XIX w.
111.	Budynek mieszkalny ul. Zacisze 2 (146)	1 poł. XX w.
112.	Budynek mieszkalny ul. Zamkowa 2 (101)	mur. z element. met., 1 połowa XIX w.
113.	Budynek mieszkalny ul. Zamkowa 3 (28)	drew. konstr. zrębu , 1 połowa XX w.
114.	Budynek mieszkalny ul. Zamkowa 4 (26)	1871 r.
115.	Budynek mieszkalny ul. Zamkowa 5 (9)	3 ćw. XIXw.
116.	Budynek mieszkalny ul. Zamkowa 6 (27)	1870r.
117.	Budynek mieszkalny ul. Zamkowa 10 (31)	1 poł. XX w.
118.	Budynek mieszkalny ul. Zamkowa 7 (32)	drew. konstr. zrębu , 1 połowa XX w.
119.	Budynek mieszkalny ul. Zamkowa 12 (33)	drew. konstr. zrębu , XIX/XX w. przebud
120.	Budynek mieszkalny ul. Zamkowa 9 (34)	drew. konstr. zrębu , 1896 r.
121.	Budynek mieszkalny ul. Zamkowa 23 (36)	drew. konstr. zrębu , koniec XIX w.
122.	Budynek mieszkalny ul. Zamkowa 17 (37)	drew. konstr. zrębu , 1870 r.
123.	Stodoła ul. Zamkowa 17 (37)	1870 r.
124.	Budynek mieszkalny ul. Zamkowa 19 (39)	1 poł XX w.
125.	Budynek mieszkalny ul. Zamkowa 24 (41)	drew. konstr. zrębu , 1 połowa XX w.
126.	Budynek mieszkalny ul. Zamkowa 26 (41)	1 poł XX w.
127.	Kapliczka murowana św. Józef z Dzieciątkiem	drew. konstr. zrębu , 1 połowa XX w.
128.	Kapliczka przy drodze do Izdebnika	1 poł XX w.
129.	Kapliczka ul. Konfederatów Barskich/Krakowska	1913 r
130.	Kapliczka przy ul. Krakowskiej	murowana z połowy XIX w. (1929r.)
131.	Kapliczka ul. Kalwaryjska obok nr 128	murowana z 1 połowy XIX w.
132.	Kapliczka ul. Kalwaryjska	murowana z 1 poł. XIX w.
133.	Kapliczka ul. Konfederatów Barskich	murowana z XIX/XX w.
134.	Rzeźba św. Florian	murowana z 1 połowy XIX w.
135.	Kapliczka przy drodze do Skawinek ul. Palecka	1910r

136.	Budynek mieszkalny ul. Kalwaryjska 32 (257)	XIX w.
137.	Budynek mieszkalny ul. Kalwaryjska 47 (255)	XVIII-XIXw.
138.	Budynek mieszkalny ul. Kalwaryjska 109 (243)	XIX w.
139.	Studnia ul. Krakowska/ul. Szkolna	Początek XX w.
140.	Willa Tadeusz ul. Legionistów 1	2 poł. XIX w.
141.	Willa Modrzewiówka ul. Legionistów 28	1 poł XX w.
142.	Budynek mieszkalny ul. Św. Marka 1 (25)	1 poł XX w.
143.	Stodoła ul. Św. Marka	1 poł XX w.
144.	Stodoła ul. Św. Marka	1 poł XX w.
145.	Budynek mieszkalny ul. Podgórska 5 (19)	1 poł XX w.
146.	Budynek mieszkalny ul. Podgórska 6 (21)	2 poł XIX w. 1 poł. XXw. 1 poł XX w.

Izdebnik

Lp.	Nazwa obiektu	Opis
1.	Budynek Poczty	bMurowany, XVIII-XIX w.
2.	Budynek mieszkalny nr 68	drew. konstr. zrębu , 1połowa XX w.
3.	Budynek mieszkalny nr 82	drew. konstr. zrębu , 1połowa XX w.
4.	Budynek mieszkalny nr 61	2 połowa XIX w.
5.	Budynek mieszkalny nr 163	murowany , 1 połowa XX w.
6.	Budynek nr 314	drew. konstr. zrębu , 2 połowa XIX w.
7.	Budynek mieszkalny nr 335	drew. konstr. zrębu , 1 połowa XX w.
8.	Kościół parafialny	murowany , 1 połowa XIX w.
9.	Kapliczka koło kościoła	murowana, 1875 r.
10.	Kapliczka p.w. św. Antoniego	murowana, 1 połowa XIX w
11.	Budynek starej szkoły	XIX w
12.	Dwór wraz z budynkami towarzyszącymi i parkiem	XIX w.

Jastrzębia

Lp.	Nazwa obiektu	Opis
1.	Budynek folwarku	murowany, początek XX w.
2.	Kapliczka	murowana, 1935 r.

Skawinki

Lp.	Nazwa obiektu	Opis
1.	Kościół parafialny	drewniany, 1733 r.

8.3 Spis stanowisk archeologicznych

Stanowiska archeologiczne to materialne ślady działalności ludzi. Stanowią ważny element krajobrazu kulturowego i podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach gminy. Środowisko kulturowe gminy zawiera zewidencjonowane stanowiska archeologiczne datowane na epokę kamienia oraz późne średniowiecze.

Lp.	Miejscowość	Funkcja	Chronologia
1.	Izdebnik	śląd osadnictwa	neolit
2.	Izdebnik	Grodzisko	ws.
3.	Lanckorona	Zamek	późn. .średniow.
4.	Lanckorona	śląd osadnictwa	neolit
5.	Lanckorona	śląd osadnictwa	wcz.-póź. średniow.
6.	Lanckorona	śląd osadnictwa	okr. nowoż.
7.	Lanckorona	śląd osadnictwa	por (przeworska)
8.	Lanckorona	śląd osadnictwa	okr. nowoż.
9.	Lanckorona	śląd osadnictwa	okr. nowoż.
10.	Lanckorona	śląd osadnictwa	okr. nowoż.
11.	Lanckorona	śląd osadnictwa	późn. .średniow.
12.	Lanckorona	śląd osadnictwa	okr. nowoż.
13.	Lanckorona	śląd osadnictwa	okr. nowoż.
14.	Lanckorona	śląd osadnictwa	późn. .średniow.
15.	Lanckorona	śląd osadnictwa	okr. nowoż.
16.	Lanckorona	śląd osadnictwa	neolit
17.	Lanckorona	śląd osadnictwa	późn. średniow.
18.	Lanckorona	śląd osadnictwa	wcz.-póź. średniow.
19.	Lanckorona	śląd osadnictwa	wcz.-póź średniow.
20.	Lanckorona	śląd osadnictwa	wcz.-póź średniow.
21.	Lanckorona	śląd osadnictwa	okr. nowoż.
22.	Lanckorona	śląd osadnictwa	późn. średniow.
23.	Lanckorona	śląd osadnictwa	ep. kamienna
24.	Lanckorona	śląd osadnictwa	późn. średniow.
25.	Lanckorona	śląd osadnictwa	wcz.-póź. średniow.
26.	Lanckorona	śląd osadnictwa	późn. .średniow.
27.	Lanckorona	śląd osadnictwa	późn. średniow.
28.	Lanckorona	śląd osadnictwa	późn. średniow.
29.	Lanckorona	śląd osadnictwa	neolit
30.	Lanckorona	śląd osadnictwa	późne.śred.
31.	Lanckorona	śląd osadnictwa	kkp.nowożyt.
32.	Lanckorona	śląd osadnictwa	późn.śred.
33.	Podchybie	śląd osadnictwa	neolit
34.	Skawinki	śląd osadnictwa	późn. średniow.
35.	Skawinki	śląd osadnictwa	późn. średniow.
36.	Skawinki	śląd osadnictwa	późn. średniow.
37.	Skawinki	śląd osadnictwa	okr. nowoż.
38.	Skawinki	śląd osadnictwa	pradzieje
39.	Skawinki	śląd osadnictwa	okr. nowoż
40.	Skawinki	śląd osadnictwa	okr.nowoż
41.	Skawinki	śląd osadnictwa	ep.kamienna
42.	Skawinki	śląd osadnictwa	por/przeworska/

